

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ**

**«МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ЖАСТАН
КӘСІПKE БАУЛУ: БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ МЕНГЕРУДЕГІ
ОЙЫН МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ» ПЕДАГОГТЕРГЕ АРНАЛҒАН
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ДЛЯ ПЕДАГОГОВ «РАННЯЯ ПРОФОРИЕНТАЦИЯ ДЕТЕЙ
ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА: ИГРА И ТВОРЧЕСТВО В ОСВОЕНИИ
ПРОФЕССИЙ БУДУЩЕГО»**

Астана 2026

*Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институты базасында әзірленген*

«Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулу: болашақ мамандықты меңгерудегі ойын мен шығармашылық» педагогтерге арналған әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар – Астана, 2026. – 75 бет.

Пікір берушілер:

Жиенбаева С. Н., профессор, п.ғ.д.

Капезова С.Б., меңгеруші

Токтамысова А. О., әдіскер

Әдістемелік ұсынымдарда балалардың мамандықтар әлемі туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыруға, танымдық қызығушылығын, қиялы мен бастамашылдық танытуын дамытуға, сондай-ақ еңбекке оң көзқарасын қалыптастыруға бағытталған ойын, шығармашылық әрекеттер мен жоба жұмыстарының нысандары ұсынылған. Сонымен қатар, ерте кәсіпке баулуды сәтті іске асырудың маңызды шарты ретінде педагогтің рөліне және отбасымен өзара ықпалдастыққа көңіл бөлу қажет екені айтылған.

Әдістемелік ұсынымдар мектепке дейінгі ұйымдардың әдіскерлері мен педагогтеріне және жалпы білім беретін мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарының педагогтеріне арналған.

Әдістемелік ұсынымдар ҚР ОМ Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2026 жылғы 23 ақпандағы № 1 хаттама).

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Заманауи әлеуметтік-экономикалық жағдайлар, жаһандану процестері, белсенді цифрландыру және Қазақстан Республикасында инновациялық технологиялардың қарқынды дамуы еңбек саласындағы сапалы өзгерістерді және жаңа мамандықтардың пайда болуын анықтайды, олардың көпшілігі жоғары технологияларға, креативті индустрияларға, экологияға және тұрақты дамуға бағытталған. Бұл жағдайларда өскелең ұрпақты үздіксіз оқуға дайындау, ойдың икемділігін және еңбекке деген оң көзқарасты қалыптастыру ерекше маңызға ие.

Мектепке дейінгі жаста ерте кәсіпке баулу белгілі бір мамандықты таңдау емес, ол баланың ой-өрісін кеңейтуге, мамандықтар әлемі туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыруға, танымдық белсенділігі, қиялы, бастамашылдық танытуы мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған педагогикалық процесс ретінде қарастырылады. Мектепке дейінгі балалық шақта еңбекке деген оң көзқарас, алғашқы әлеуметтік рөлдер қалыптасады, ойын және шығармашылық арқылы баланың қоршаған әлемді белсенді тануы жүреді.

Заманауи қоғам жағдайларында балаларды болашақтағы мамандықтармен қолжетімді және ойын түрінде таныстыру өзекті болып табылады. Сюжетті-рөлдік ойындарды, шығармашылық тапсырмаларды, құрастыруды, қарапайым зерттеу әрекетін қолдану балаларға адам еңбегінің маңызын түсінуге, мамандықтардың өзара байланысын көруге және олардың әлеуметтік маңыздылығын ақпарат пен терминология арқылы түсінуге мүмкіндік береді.

Аталған әдістемелік ұсынымдар мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіпке баулу бойынша жұмысты жоспарлауда және іске асыруда практикалық көмек көрсетуге бағытталған. Ұсынымдарда балалардың жас ерекшеліктеріне және Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының талаптарына сәйкес ойын және шығармашылық технологияларға негізделген тиімді әдістер, нысандар мен практикалық құралдар берілген.

Ұсынылған тәсілдерді іске асыру балалардың жаңаны тануға деген қызығушылығын қалыптастыруға, ересектердің еңбегіне құрметпен қарауға, сәтті әлеуметтену және одан әрі жеке тұлғаның дамуы үшін қажетті коммуникативтік және қажетті дағдыларды дамытуға бағытталған мектепке дейінгі ұйымда дамытушы білім беру ортасын құруға ықпал етеді.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ЖАСТАН КӘСІПКЕ БАУЛУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мектепке дейінгі жаста ерте кәсіпке баулу балаларда мамандықтар әлемі мен ересектердің еңбегі туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыруға бағытталған тәрбиелеу-білім беру процесі бағыттарының бірі болып табылады. Мектептегі кезеңнен айырмашылығы мектепке дейінгі білім беруде ерте жастан кәсіпке баулу мамандықты саналы түрде таңдауға бағытталмайды, бірақ дамытушы, тәрбиелеу және әлеуметтендіру міндеттерін атқарады.

1) Мамандық таңдауға бағыттаудың болмауы

Ерте жастан кәсіпке баулу болашақтағы мамандықты саналы түрде таңдауды және болжауды білдірмейді, өйткені мектеп жасына дейінгі балаларда:

- мамандық таңдау үшін танымдық және ерік-жігердің алғышарттары;
- өз қабілеттері мен бейімділіктері туралы түсініктері;
- еңбектің әлеуметтік және экономикалық маңыздылығын түсіну әлі қалыптаспаған.

Мектепке дейінгі жаста мамандықтар әлемімен таныстыру, еңбекке құрметпен қарауды қалыптастыру және әрекет түрлеріне танымдық қызығушылықты дамыту туралы ғана айтуға болады.

2) Баланың эмоционалды тәжірибесі мен жеке әсерлеріне сүйену

Ерте жастан кәсіпке баулуда баланың эмоционалды-сезім тәжірибесі жетекші рөл атқарады. Тәрбиеленушілер мамандықтарды білім жүйесі ретінде емес:

- жарқын бейнелер;
- нақты әрекеттер;
- тартымды рөлдер ретінде қабылдайды.

Мамандықтармен таныстыру:

- ересектердің еңбегін тікелей бақылау;
- әңгімелерден, экскурсиялар мен кездесулерден эмоционалды әсер алу;
- көркем образдар (ертегілер, мультфильмдер, кітаптар) арқылы жүзеге асырылады.

Эмоционалды көңіл-күй қызығушылықтың оянуына ықпал етеді және еңбекке оң көзқарасты қалыптастырады.

3) Түрі балалар әрекеті арқылы іске асыру

Ерте жастан кәсіпке баулу мектеп жасына дейінгі балалардың түрлі әрекеттері арқылы жүзеге асырылады:

Ойын әрекеті

Сюжетті-рөлдік ойындар («Аурухана», «Дүкен», «Өрт сөндірушілер», «Аспазшы», «Дәріхана» және басқалар) балаға:

- әлеуметтік рөлдерді ойнауға;
- еңбек әрекеттерін қайталауға;
- кәсіби мінез-құлық нормаларын меңгеруге мүмкіндік береді.

Коммуникативтік әрекет

Әңгімелесу, диалог, ересектерге сұрақтар қою:

- сөздік қорды кеңейтуге;

- қарым-қатынас арқылы мамандықтар туралы түсініктерді қалыптастыруға;

- әлеуметтік құзыреттілікті дамытуға ықпал етеді.

Шығармашылық әрекет

Сурет салу, мүсіндеу, құрастыру, театрландырылған әрекет:

- алған әсерлерімен бөлісуге көмектеседі;

- қиялды дамытады;

- мамандықтарға деген пікірін білдіруге мүмкіндік береді.

Осы әрекет түрлері арқылы бала әлеуметтік тәжірибені қолжетімді және қызықты түрде меңгереді.

4) Теориялық мәліметтерді жинақтауға емес, қызығушылықты қалыптастыруға бағыттау

Ерте кәсіпке баулу мамандықтар туралы жүйелі білім беруге бағытталмайды. Негізгі нәтиже:

- еңбекке қызығушылықты ояту;

- білуге құштарлықты дамыту;

- ересектер әлемін тануға ынтаны қалыптастыру болып табылады.

Мамандықтар туралы мәліметтер жалпы, көрнекі сипатта болуы және терминдерді немесе жіктеулерді жаттап алуды талап етпеуі тиіс. Балада:

- еңбектің құндылығын түсінуді;

- жаңаны тануға ұмтылысын;

- әртүрлі мамандық иелеріне құрметпен қарауды қалыптастыру маңызды.

5) Жеке және жас ерекшеліктеріне сәйкес тәсіл

Ерте жастан кәсіпке баулу:

- мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін;

- жеке қызығушылықтары мен бейімділіктерін;

- сөйлеу және танымдық даму деңгейін ескере отырып іске асырылады.

Педагог тәрбиеленушілерге мамандықтар әлемін өзбетінше тануы үшін жағдай жасай отырып, ақпарат беруші емес, дамытушы ортаны ұйымдастырушы ретінде әрекет етуі қажет.

Осылайша, мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіпке баулу ойын әрекетіне, тәрбиеленушілердің эмоционалды қабылдауына және жеке тәжірибесіне негізделген еңбек түрлерімен таныстыру процесін қамтиды. Ол қызығушылықты, еңбекті құрметтеуді және әлеуметтік шындыққа оң көзқарасты қалыптастыра отырып, одан әрі мамандықты таңдауға негіз болады.

ЖҰМЫСТЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулу — бұл нақты бір мамандықтарға баулу емес, еңбек етуге қызығушылықты қалыптастыру, балалар әрекетінің жетекші түрлері: ойын және шығармашылық арқылы икемді дағдылар мен кәсіпке баулу үшін жағдайлар жасау. Бұл жұмысты өзара байланысты төрт бағыт бойынша құру ұсынылады.

1) Қазіргі кездегі мамандықтармен таныстыру

Балаларды қазіргі кездегі мамандықтармен таныстыру ерте жастан кәсіпке баулудың негізгі бағыты және мектеп жасына дейінгі балалардың әлеуметтік-тұлғалық дамуының маңызды шарты болып табылады. Бұл жұмыс барысында балаларда ересектердің еңбегі, оның әлеуметтік маңызы, алуантүрлілігі және қоғамның қалыпты жұмыс істеуі үшін қажеттілігі туралы бастапқы түсініктері қалыптасады. Кәсіби қызметті түсіну танымдық қызығушылықты дамытуға, әлеуметтік тәжірибені кеңейтуге және еңбекке оң көзқарасты қалыптастыруға ықпал етеді.

Бұл бағыттың негізгі міндеттері:

- әртүрлі мамандықтар, олардың міндеттері мен ерекшеліктері туралы балалардың ой-өрісін кеңейту;
- маңызды қоғамдық құндылық ретінде ересектердің еңбегіне құрметпен қарауға тәрбиелеу;
- мамандықтар, еңбек әрекеттері мен еңбек нәтижелері арасындағы байланысты түсінуді дамыту;
- еңбек етуге ынталандыру және дербестік танытуға тәрбиелеу.

Қазіргі кездегі мамандықтармен таныстыру тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады және түрлі балалар әрекеттері: ойын және көрнекі-практикалық әрекет арқылы іске асырылады.

Маңызды рөл атқарады:

- сюжетті-рөлдік ойындар («Аурухана», «Дүкен», «Құрылысшылар», «Пошта», «Өрт сөндіру бөлімі»), онда балалар әлеуметтік рөлдерді меңгереді, ересектердің еңбек әрекеттерін қайталайды, бірге әрекет етуді және міндеттерді бөлісуді үйренеді;
- дидактикалық ойындар («Кім немен айналысады?», «Мамандықтарға қажетті құралдар», «Мамандықты сипаттамасы бойынша табу») мамандықтар туралы алған білімді бекітуге, логикалық ойлау мен тілді дамытуға бағытталған;
- педагогтің көркем әдебиетті оқып беруі, балалардың әртүрлі мамандық иелерінің еңбек әрекетін бейнелейтін иллюстрацияларды, фотосуреттерді, альбомдар мен бейнематериалдарды қарауы;
- әлеуметтік инфрақұрылым объектілеріне экскурсиялар (шынайы және виртуалды), сондай-ақ балаларға еңбек туралы көрнекі түрде түсінік алуға және эмоционалды әсер алуға мүмкіндік беретін мамандық иелерімен кездесулер;

- шығармашылық әрекет (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру) барысында балалар мамандықтар туралы алған әсерлерін жеткізеді, білімдерін кеңейтеді және шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Ойындардың үлгілері:

«Логикалық лото» – карточкаларды мамандық түрлері бойынша жинау, мысалы: «Көлік», «Медицина», «Құрылыс»;

«Не артық?» – шаштараз құралдарының (қайшы, тарак) арасына басқа мамандыққа қатысты құралды (балға) қосуға болады, балалар артық затты тауып, оның неге артық екенін түсіндіруі керек;

«Қимылдар арқылы табу» – бір бала белгілі бір мамандық иесінің әрекетін қимылдармен көрсетеді (жер қазу, дирижерлік ету және т.б.), ал балалар оның қандай мамандық екенін айтады;

«Сөздік тізбек» – балалар кезекпен белгілі бір мамандық иесінің орындайтын әрекеттерін атайды, мысалы: аспаз – тамақ пісіреді, турайды, қуырады, тұздайды.

Кейс-ойын – проблемалық жағдаяттарды шешу: мысалы: «Егер ұн таусылып қалса, аспаз не істеуі керек?».

Жұмыс барысында балаларда еңбек әрекеттері, қолданылатын құрал-жабдықтар, жұмыс киімдері, қауіпсіздік ережелері, сондай-ақ мамандықтардың қоғамға және адамға пайдасы туралы түсініктерді қалыптастыруға ерекше көңіл бөлу ұсынылады. Педагог әр маманның еңбегі маңызды және қажет екенін, еңбек нәтижелері жалпы игілікке қызмет ететінін айтуы тиіс.

Мектеп жасына дейінгі балаларды қазіргі кездегі мамандықтармен таныстыру бойынша жүйелі және мақсатқа бағытталған жұмыс одан әрі мамандықтар әлемін түсінуге, танымдық белсенділікті дамытуға және адам өмірінің маңызды саласы ретінде еңбекке оң көзқарасты қалыптастыруға негіз болады.

2) Болашақтың мамандықтарымен таныстыру (ойын түрінде)

Мектеп жасына дейінгі балаларды болашақтың мамандықтарымен таныстыру қиялды, сыни және бейнелі ойлауды, танымдық белсенділікті және қоршаған әлемдегі инновациялық өзгерістерге қызығушылықты дамытуға бағытталған. Бұл кезеңде болашақтың мамандықтары туралы нақты түсініктерді қалыптастыру маңызды емес, балаларға еркін қиялдауға, модельдеуге және еңбек әлемі мен қоғам өмірінде мүмкін болатын өзгерістерді түсінуге жағдай жасау қажет.

Бұл бағыт балалардың өзгерістерге оң көзқарасын қалыптастыруға, ойлаудың икемділігін дамытуға және жаңа әрекет түрлерін меңгеруге дайын болуына ықпал етеді. Ойын кезінде өзара әрекет арқылы балалар болашақты мүмкіндіктер мен шығармашылық кеңістігі ретінде қарастыруды үйренеді.

Осы бағыт аясында мынадай міндеттер шешіледі:

- ғылыми-техникалық прогреске және заманауи технологияларға қызығушылықты қалыптастыру;

- болашақтың бейнелерін болжау, қиялдау және модельдеу қабілетін дамыту;

- белсенділік танытуға және зерттеу әрекетіне ынталандыру;
- балалардың бастамасын, дербестігін және шығармашылық әрекет арқылы өзін көрсетуін қолдау;
- ойын жағдаяттарында идеялар ұсыну және шешімдер таба білуін дамыту.

Жұмысты қолжетімді және көрнекі оқыту құралдарына сүйене отырып, ойын түрінде жүргізу ұсынылады және түрлі балалар әрекетін қамтуы қажет:

- қиялдау ойындары («Болашақтың мамандықтары», «Болашақтың қаласы», «Болашақ мектебі») барысында балалар жаңа мамандықтар ойлап табады, міндеттерді бөліседі, еңбек жағдайлары мен әлеуметтік маңыздылығын анықтайды;

- құрылыс жиынтықтарын, қалдық және табиғи материалдарды, қағазды, картонды, сондай-ақ балаларға болашақ туралы өз түсініктерін елестетуге мүмкіндік беретін техникалық құрастыру элементтерін қолданып модельдеу және жобалау;

- болашақтың адамдары, олардың мамандықтары, құралдары мен технологиялары туралы оқиғалар, ертегілер мен әңгімелер құрастыру, бұл байланыстырып сөйлеу мен бейнелі ойлауды дамытуға ықпал етеді;

- адамның техникалық көмекшілері туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыруға бағытталған робототехника және цифрлық технологиялар элементтерін (қолжетімді және қауіпсіз нысанда) қолдану;

- проблемалық-ойын жағдаяттары («Болашақта адамдарға кім көмектеседі?», «Табиғатты құтқару үшін қандай мамандық ойлап табу керек?») балаларды шешім табуға және ұжыммен талқылауға ынталандырады.

Ойындардың үлгілері:

«Сити-фермер» – гидропоника әдісін қолдана отырып, терезе алдындағы шағын бақта өсімдіктер өсіру;

«Роботтарды құрастырушы» – тұрмыстық мәселелерді шешетін көмекші роботтарды қалдық материалдардан (қораптар, қақпақтар және т.б.) құрастыру;

«Эко-қолдаушылар» – қоқысты сұрыптау және заттарға «екінші өмір» беру (апсайклинг шығармашылығы) бойынша ойындар;

Бұл бағытта педагог ойын әрекетінде баланың серіктесі, ойынды ұйымдастырушы және модератор рөлінде болуы керек. Ол балалардың бастамасын қолдауы, олардың қиялдауын көтермелеуі, жетекші сұрақтар қоюы, ойларын жеткізуге көмектесуі және қиялын шектемей, шығармашылық әрекетке бағыттауы қажет.

Осылайша, болашақтың мамандықтарымен ойын түрінде таныстыру мектеп жасына дейінгі балаларда мамандықтар әлеміне оң көзқарасты қалыптастыруға, сыни ойлауды дамытуға және өзгерістерді қабылдауға дайын болуына ықпал етеді, бұл баланың одан әрі жеке тұлғасын дамытуда және білім алуы үшін маңызды болып табылады.

3) Негізгі дағдыларды дамыту

Негізгі дағдыларды дамыту мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіпке баулудың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, өйткені осы

дағдылар таңдаған мамандыққа қарамастан әртүрлі қызмет салаларында адамның жетістігін анықтайды. Жылдам өзгеретін еңбек нарығы жағдайында айналасындағылармен қарым-қатынас жасау, командада жұмыс істеу, бастамашылдық таныту және әдеттен тыс шешімдерді табу ерекше маңызды болады.

Мектепке дейінгі жаста негізгі дағдыларды қалыптастыру балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес және жеке тұлғаның толыққанды дамуын қамтамасыз ететін бірлескен әрекет пен қарым-қатынас процесінде жүзеге асырылады.

Мақсатқа бағытталған педагогикалық жұмыс барысында балаларда келесі дағдылар қалыптасады:

- әңгімелесушіні тыңдау және түсіну, өз ойлары мен сезімдерін жеткізу, сұрақтар қою, өзінің ұстанымын дәлелдеу, сөйлеуді өзара әрекет ету құралы ретінде қолдануды қамтитын коммуникативтік дағдылар;

- топпен жұмыс істеу, әрекеттерді бірге келісіп орындау, рөлдерді бөлісу, құрдастарына көмек көрсету және басқалардың көмегін қабылдауды көздейтін ынтымақтастық дағдылары;

- ерекше идеяларды ұсына білуде, мәселені шешудің бірнеше нұсқасын табуда, бастамашылдық таныту мен ойлаудың икемділігінде көрінетін сыни ойлау.

Бұл бағыт балалардың белсенді қатысуына және олардың бір-бірімен өзара әрекет етуіне негізделген түрлі балалар әрекетінің нысандары арқылы жүзеге асырылады:

- қарым-қатынас, өзара түсіністік пен бірге жоспарлау дағдыларын дамытуға ықпал ететін топпен және жұппен орындалатын ойын тапсырмалары;

- жалпы нәтижеге жету үшін жауапкершілікті қалыптастыруға және өзінің топқа қатысы бар екенін сезінуді дамытуға бағытталған ұжымдық шығармашылық жобалар (макеттер, суреттер, сюжеттік композициялар жасау);

- балаларға әртүрлі әлеуметтік рөлдерді меңгеруге, эмоционалды мәнерлілік пен вербалды емес қарым-қатынас дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін театрландырылған ойындар мен қойылымдар;

- балаларды талдауға, шешімдер табуға және өздерінің пікірлерін дәлелдеуге ынталандыратын проблемалық жағдаяттарды талқылау;

- бірлескен әрекет нәтижелерінің рефлексиясы, оның барысында балалар өздерінің және құрдастарының әрекеттерін бағалауды, әрбір қатысушының ортақ іске қосқан үлесін түсінуді үйренеді.

Педагогке баланың даралығын қолдау мен құрметтеуге, ынтымақтастық қағидаттарына негізделген дамытушы ортаны ұйымдастыру маңызды. Педагогке тек әрекетті ұйымдастырушы ғана емес, сондай-ақ балаларды бастамашылдыққа ынталандыратын, жайлы жағдайлар жасайтын, оларға өздерінің күшті жақтарын білуге және өз мүмкіндіктеріне деген сенімділікті дамытуға көмектесетін серіктес ретінде әрекет ету ұсынылады.

Осылайша, ерте жастан кәсіпке баулу аясында негізгі дағдыларды

дамыту мектеп жасына дейінгі балалардың бойында әлеуметте белсенді, дербес және шығармашыл тұлғаны қалыптастыруға, әрі қарай оқуға дайын және өзгермелі мамандықтар әлеміне сәтті бейімделуіне ықпал етеді.

4) Тәрбиеленушілердің ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) өзара ынтымақтастық

Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулудың тиімділігі көбінесе педагогтер мен отбасы әрекеттерінің үйлесімділігімен айқындалады. Ата-аналар (заңды өкілдер) кәсіби тәжірибені алғашқы таратушылар және балаға еңбек туралы, ересектердің кәсіби қызметі және әлеуметтік рөлдері туралы берілетін білімнің маңызды көзі болып табылады. Отбасында алғашқы еңбек қатынастары, еңбекке оң көзқарас және мамандықтардың маңыздылығы туралы түсініктер қалыптасады.

Отбасымен өзара ынтымақтастықтың негізгі мақсаты – ерте жастан кәсіпке баулу процесіне ата-аналарды (заңды өкілдерді) белсенді тарту үшін жағдайлар жасау және тәрбиелеу-білім беру процесінің тұтастығы мен үздіксіздігін қамтамасыз ететін «балабақша-отбасы» бірыңғай білім беру кеңістігін қалыптастыру болып табылады.

Осы бағыт аясында мынадай міндеттер шешіледі:

- ерте жастан кәсіпке баулу және мектеп жасына дейінгі балалардың мамандық таңдауында жас ерекшеліктері мәселелерінде ата-аналардың педагогикалық құзыреттілігін арттыру;

- баланың қызығушылығы мен бейімділігін дамытуда отбасының рөлін ата-аналардың саналы түсінуін қалыптастыру;

- отбасын тәрбиелеу-білім беру процесіне және балалармен бірлесіп әрекет етуге тарту;

- педагогтер мен ата-аналар арасындағы әріптестікті нығайту;

- кәсіби тәжірибе алмасу және балалардың мамандықтар әлемі туралы түсініктерін кеңейту үшін жағдай жасау.

Ата-аналармен жұмыс нысандары әртүрлі болуы және белсенді өзара әрекет ету мен ынтымақтастыққа бағытталуы тиіс:

- ерте жастан кәсіпке баулудың мақсаты, міндеттері мен әдістері туралы ата-аналарды хабардар етуге, сондай-ақ баланың қызығушылықтарын қолдау мәселелерін талқылауға бағытталған консультациялар, ата-аналар жиналыстары, шеберлік сыныптары;

- ата-аналарды тәрбиелеу-білім беру процесіне тартуға және балаларда еңбек туралы эмоционалды мағыналы түсініктерді қалыптастыруға ықпал ететін бірлескен жобалар («Менің ата-анамның мамандығы», «Менің анам/әкем жұмыста», «Біздің ата-әжелеріміздің мамандықтары»);

- ата-аналардың іс-шараларға қатысуы (тақырыптық күндер, әртүрлі мамандық иелері-ата-аналармен кездесулер және басқалар), оның барысында ересектер тәрбиеленушілерді өздерінің кәсіби қызметінің ерекшеліктерімен түсінікті және көрнекі түрде таныстырады;

- ата-аналарды дамытушы орта ұйымдастыруға, сюжетті-рөлдік ойындарға, макеттер мен әртүрлі мамандықтарды бейнелейтін тақырыптық бұрыштарға арналған атрибуттар дайындауға тарту.

Баланың дамуына қолдау көрсету және қызығушылыққа негізделген педагогтер мен ата-аналар арасындағы сенімді және әріптестік қарым-қатынасты қалыптастыруға ерекше көңіл бөлу қажет. Педагог үйлестіруші және кеңесші ретінде әрекет етуі, яғни ата-аналарға олардың тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысуының маңыздылығын түсінуге көмектесуі және үй жағдайында балалардың танымдық және шығармашылық бастамаларын қолдау бойынша практикалық ұсынымдар беруі қажет.

Педагогтер мен ата-аналардың бірлескен әрекеті балаларда еңбек пен мамандықтар туралы біртұтас, жағымды және эмоционалды түсініктерді қалыптастыруға, әрекет түрлеріне қызығушылықты дамытуға және адам өмірінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде еңбекке оң көзқарасты қалыптастыруға ықпал етуі тиіс.

ЕРТЕ ЖАСТАН КӘСІПКЕ БАУЛУ ӘДІСТЕРІ

Ойын әдістері

Ойын – мектеп жасына дейінгі баланың жетекші әрекеті және қоршаған әлемді, оның ішінде мамандықтар әлемін танудың неғұрлым шынайы, психологиялық қолайлы тәсілі. Ойын әдістері арқылы балаларда еңбек түрлері туралы бастапқы түсініктер ғана емес, сонымен қатар негізгі дағдылар қалыптасады: қарым-қатынас жасау, ынтымақтастық, міндеттерді шешу, шығармашылық және өзін-өзі реттеу. Ойын әдістерін шартты түрде бір-бірін толықтыратын үш негізгі топқа бөлуге болады: сюжетті-рөлдік, дидактикалық және қимылды ойындар.

1. Сюжетті-рөлдік ойындар

Сюжетті-рөлдік ойын – бала ересектердің қарым-қатынасы мен әрекеттерін қайталайтын ойын әрекетінің түрі. Кәсіпке баулу контекстінде ол әлеуметтік рөлді ойнауға, оның мазмұнына енуге және кәсіби қызметтің мәнін түсінуге мүмкіндік береді.

Міндеттері:

- кәсіби қызмет туралы біртұтас түсінік қалыптастыру (мақсаты, әрекеттері, құралдары, нәтижесі, қоғамға тигізетін пайдасы);
- диалогтік сөйлеуді, келісе білу мен рөлдерді бөлісуді дамыту;
- қиялды дамыту, сюжет құрастыруға және кәсіби жағдаяттарды модельдеуге ынталандыру;
- еңбекті құрметтеуге және қоғамдағы әртүрлі мамандықтардың өзара байланысын түсінуге тәрбиелеу.

Сюжетті-рөлдік ойындардың үлгілері:

«Мамандықтар қаласы» (кешенді ойын): бұл бірнеше қызығушылық орталықтарын біріктіретін жоба («Аурухана», «Дәмхана», «Құрылыс алаңы», «Сұлулық салоны», «Автосервис», «Зергерлік шеберхана», «Тігінші шеберханасы» және басқалар). Балаларға әртүрлі әлеуметтік-кәсіптік рөлдерді орындай отырып, қызығушылық орталықтары арасында ауысып жүруге болады. Бұл жағдайда педагог «кәсіпорындар» арасында логикалық байланыс

орнатуға көмектесуі керек (мысалы, «құрылысшылар» дәмхана құрастырады, «жүргізуші» дәмхананың «аспазына» азық-түлік жеткізіп береді).

«Ғылыми зертхана»: ойлауды дамытуға бағытталған ойын. Тәрбиеленушілер ғалымдар, зертханашылар, өнертапқыштар рөлінде қарапайым тәжірибелер жасайды (сумен, магнитпен, құммен, жарықпен), «бақылау күнделіктерін» жүргізеді, «жаңалықтар» ашады. Мұнда білуге құмарлық, нақтылық, шыдамдылық және нәтижені тіркей білу сияқты қасиеттерге баса назар аудару керек.

«Болашақ ғарыш станциясы»: бұл ойын балалардың белгілі бір мамандыққа байланысты оқиғаларды болжау қабілетін дамыта отырып, болашаққа деген қызығушылығын арттырады. Рөлдер дәстүрлі (экипаж командирі, дәрігер) және қиялдан туған (гравитацияны қолдау инженері, ксенобиолог, голографиялық байланыс операторы) болуы мүмкін. Балаларды әдеттен тыс міндеттерді шешу үшін жаңа мамандықтар ойлап табуға ынталандыру маңызды.

«IT-орталығы»: қауіпсіз, офлайн ортада заманауи цифрлық мамандықтарды модельдейді. Балалар робот ойыншығына арналған pictogram алгоритмін құрайтын «бағдарламашылар»; планшетте немесе қағазда қосымшаның макетін жасайтын «дизайнерлер»; кодтарды ашатын «киберқауіпсіздер» болуы мүмкін. Мақсаты – логикалық және алгоритмдік ойлауды және кез-келген гаджеттің адамның еңбегімен жасалғанын түсінуді дамыту.

2. Дидактикалық ойындар

Дидактикалық ойындардың нақты міндеттері мен ережелері бар. Олар сөздік қорды байытады, мамандықтар туралы білімді жүйелейді, танымдық процестерді (есте сақтау, зейін, ойлау) дамытады.

Міндеттері:

- мамандықтарға қатысты сөздерді қолдану және бекіту (мамандықтардың, құралдардың, әрекеттердің, материалдардың атаулары);
- кәсіби белгілері бойынша талдау, салыстыру, жалпылау және жіктеу қабілетін дамыту;
- ережелерді сақтау және берілген міндеттер аясында әрекет етуді қалыптастыру.

Дидактикалық ойындардың үлгілері:

«Кім немен айналысады?» (лото, жұп суреттер): сәйкестікті орнатуға арналған ойын. Күрделі нұсқасы: жай ғана «аспаз – пеш» емес, «аспаз – сорпа дайындайды», «кондитер – тортты безендіреді» бұл мамандықтар саласындағы ерекшеліктерді көруге үйретеді.

«Мамандық және құрал»: ойыны «Төртінші артық» (аспаздың үш құралы және ағаш ұстасының бір құралы) немесе «Жұбын табу» форматында өтуі мүмкін. Заманауи құралдарды (дизайнерге арналған графикалық планшет) және дәстүрлі құралдарды (дәрігерге арналған стетоскоп) қолдануға болады.

«Мамандықты сипаттамасы бойынша табу»: тәрбиеші мамандықтың атауын атамай, әрекеттерді, жұмыс құралдарын, жұмыс орнын атай отырып

сипаттайды. Бұл ауызекі сөйлеуді, логикалық ойлауды және маңызды белгілерді бөліп көрсетуді дамытады.

«Болашақтағы және қазіргі кездегі мамандықтар» (жіктеу ойыны): балаларға мамандықтар бейнеленген карточкалар ұсынылады (фермер, бағдарламашы, робототехник, ұшқыш, полиция қызметкері, дәрігер, ветеринар дәрігер, жүргізуші және басқалар). Міндеті – мамандықты қай санатқа жатқызу керек екенін талқылау және шешу. Педагогтің басты міндеті – балаларға дайын жауап беру емес, олармен болашақта басқа мамандықтар пайда болуы мүмкін, ал «ескі» мамандықтар өзгереді (мысалы, фермер қазіргі кезде дрондарды қолданады) деген қорытынды жасайтындай пікірталас ұйымдастыру.

3. Қимылды ойындар

Мамандықтарға сәйкес сюжеті бар қимылды ойындар жалпы моториканы, үйлесімділікті дамытады, сонымен қатар қимыл белсенділігі арқылы мамандықтар туралы алған білімді бекітеді.

Міндеттері:

- мамандыққа қатысты қимылдарды орындау (қимылдар, жылдамдық, әрекеттерді нақты орындау);
- көптеген мамандықтар үшін маңызды физикалық қасиеттерді (ептілік, жылдамдық, төзімділік) дамыту;
- мамандықтар туралы алған білімді белсенді, эмоционалды түрде бекіту.

Қимылды ойындардың үлгілері:

«Құрылысшылар»: балалар командаларға бөлінеді. Міндеті – эстафета бойынша «құрылыс материалдарын» (текшелер, жұмсақ модульдер және басқалар) тасымалдау және берілген ғимаратты басқаларға қарағанда жылдам және сапалы құрастыру. Командада жұмысты келісіп орындау және жалпы нәтижеге қол жеткізуге көңіл бөлу.

«Пошташылар»: кеңістікте бағдарлау элементтері бар ойын. «Пошташы» балалар «хаттарды» (суреттері бар конверттерді) «мекен-жайлар» бойынша (таңбалармен белгіленген топтың немесе ойын алаңының түрлі бұрыштарына) жеткізуі керек. Ол жылдамдықты ғана емес, сонымен қатар зейін қоюды, нұсқауларды орындай білуді дамытады.

«Құтқарушылар»: «зардап шеккендерді» (ойыншықтарды) шартты «төтенше жағдайлар аймағынан» (құрсау, жер аста жолы) құтқаруға, «кедергілерді» еңсеруге арналған командалық ойын (орындық-көпір, төмпешіктер). Бұл ойын жауапкершілікке, өзара көмекке, төтенше жағдайларда әрекет етуге тәрбиелейді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулудың тиімді тәсілі – тақырыптық апта немесе жоба аясында ойындардың барлық түрлерін кіріктіру. Мысалы, «Біздің қорғаушылар» аптасы: сюжетті-рөлдік ойын: «Өрт сөндіру бөлімі», дидактикалық ойын: «Арнайы техника мамандығын атау», қимылды ойын: «Құтқарушылар» және «Құтқарушылар үшін болашақ машинасының суретін салу» шығармашылық әрекетті қамтуы мүмкін. Бұл балада мамандықтар әлемінің сан қырлы, эмоционалды жағымды және

шынайы бейнесін қалыптастырады.

Шығармашылық әдістер

Шығармашылық әрекет балаға мамандықтар туралы біліп қана қоймай, оны шығармашылық арқылы ойнап көруге, түсінуге және оған көзқарасын білдіруге мүмкіндік беретін ерте жастан кәсіпке баулу құралдарының бірі болып табылады.

1) Бейнелеу әрекеті

Бейнелеу әрекеті (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру) мамандықтар, олардың атрибуттары, еңбек жағдайлары туралы балалардың түсініктерін жеткізуге, сондай-ақ жеке қалауы мен қиялын білдіруге ықпал етеді.

Міндеттері:

- мамандықтың бейнесін, оның заттық әлемін елестету және нақтылау;
- мамандықтар саласымен байланысты жаңа объектілерді жобалау және модельдеу қабілетін дамыту;
- еңбек түрлеріне эмоциясын білдіру, мамандыққа сәйкестікті қалыптастыру («Мен осындай болғым келеді»);
- ұсақ моториканы, түстерді қабылдауды, композиция құрастыру дағдыларын дамыту.

Ұсынылатын жұмыс түрлері:

«Кім болғым келеді» тақырыптық сурет салу: бұл негізгі рефлексиялық практика. Тақырыпты ұсынып қана қоймай, алдын ала әңгімелесу маңызды: «Бұл адам не істейді?», «Оның жұмысы несімен қызықты?», «Оған қандай құралдар керек?», «Оның жұмыс киімі қандай болуы мүмкін?». Педагог балаға бейнені түсінуі үшін жетекші сұрақтар қою арқылы суреттің бөліктеріне назар аударуы қажет.

«Болашақтың мамандықтары» немесе «Шеберлер қаласы» ұжымдық паннолар мен макеттер жасау: жұмыстың бұл түрі ынтымақтастық, жоспарлау және міндеттерді бөлісу дағдыларын дамытады. Балалар әртүрлі секторларға (көлік, медицина, экология) жауап беретін шағын топтарға біріге алады. Аралас әдістерді қолдану ұсынылады: сурет салу, жапсыру, қағаздан құрастыру. Нәтижесінде тек сурет қана емес, одан әрі сюжетті-рөлдік ойындарға арналған зат пайда болады.

Мамандықтардың бояулары мен шаблондары (трафареттері): бұл нысан неғұрлым өнімді болғанымен, ол силуэтпен, арнайы киіммен, мамандыққа тән құралдармен алғаш рет таныстыруда тиімді болып келеді. Шығармашылықты дамыту үшін балаларға үлгіні аяқтауды ұсынуға болады: «Дәрігердің бөлмесінде не бар?», «Ғарышкерге арналған ерекше киім ойлап тауып, оны бояу», «Ғалымның үстелінде қандай зат тұр?».

Мүсіндеу «Еңбек құралдары мен нәтижелері»: ермексаздан, сазбалшықтан немесе қамырдан құрал-саймандарды (мысалы, құрылысшының қалпағы, микроскоп, кемнің рөлі) немесе еңбектің нәтижелерін (бөлше нан, компьютерлік бағдарламалардың белгілері, ландшафт дизайнеріне арналған гүлдер) мүсіндеу. Тактильді (қолмен ұстап, сипап-сезу) тәжірибе есте сақтауды және мамандықтың бейнесін елестетуді дамытады.

2) Құрастыру және модельдеу

Құрастыру мамандықтар туралы абстрактілі түсініктерді заттық модельдеу саласына аударады. Бұл кеңістіктік, инженерлік және логикалық ойлауды дамытатын кескіннен жұмыстың үлгісін жасауға көшу.

Міндеттері:

- ойдағы бейнені көлемді құрылымға енгізу, нысанның пішіні, қызметі мен тұрақтылығының өзара байланысын түсіну қабілетін дамыту;
- кәсіби міндеттерді шешу контекстінде техникалық шығармашылық пен өнертапқыш негіздерін қалыптастыру;
- қарапайым сызбаларды түсінуге және ойлауы бойынша әрекет етуге баулу.

Ұсынылатын жұмыс түрлері:

LEGO – конструкторлармен және басқа конструкторлармен жұмыс: «Көмекші - роботтар»: міндеті – белгілі бір мамандыққа арналған роботты құрастыру (робот - тазалаушы, робот - зерттеуші, робот - агроном, робот-аквариум тазалаушы және басқалар). Талқылау: «Ол қандай мәселені шешеді?», «Оның қандай құрылғысы мен жабдықтары болуы керек?».

«Ақылды қала»: әртүрлі ғимараттарды біріктіретін жоба (автоматты суарылатын эко-ферма, тікұшақ алаңы бар аурухана, заманауи сапаржай). Балалар мамандықтарды қаланың тұтас экожүйесі аясында көруді үйренеді.

Қалдық және табиғи материалдардан құрастыру: бұл бағыт сыни ойлауды дамытады және экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастырады. Қораптардан, бөтелкелерден, қақпақтардан, бұтақтар мен бүрлерден: «Ғажайып ғарыш айлағы», «Эколог зертханасы», «Болашақтың телестудиясын» жасауға болады. Әрекеттің бұл түрін ұйымдастыруда кәсіпке баулуды тұрақты даму идеясымен байланыстыратын материалдарды қайта пайдалануға көңіл бөлу қажет.

Жұмыс орындары мен техниканы модельдеу: картоннан, қағаздан және қолда бар құралдардан бұйымдар жасау: «Ұшқыштың кабинасы», «Кассалары бар супермаркет», «Құтқару кемесі», «Фотостудия». Мұндай модельдерді ойын кеңістігіне айналдыруға болады, бұл оны неғұрлым мазмұнды және шынайы етеді. Балаларды жоспарлауға тарту маңызды: «Сәулетшінің жұмыс орнында не болуы керек?».

3) Театрландырылған әрекет

Театрландырылған әрекет — бұл эмпатияны, эмоционалды интеллектті, коммуникативтік дағдыларды және белгілі бір жағдайларда әрекет ету қабілетін дамытатын мамандыққа «ену» әдісі.

Міндеттері:

- мамандықтың мәнін тереңірек түсіну үшін әрекет, сөз, эмоциялар арқылы мамандықты рөлге еніп, ойнау;
- байланыстырып сөйлеуді, мәнерлілікті, серіктестермен өзара әрекет ету қабілетін дамыту;
- ұялшақтықты еңсеру, рөлге ену арқылы өзіне деген сенімділікті дамыту.

Ұсынылатын жұмыс түрлері:

Мамандықтар туралы ертегілер мен оқиғаларды сахналау: бейімделген

халық ертегілерін («Алдар көсе» ертегісін «Алдар көсе – ғарышкер» нұсқасында), сондай-ақ арнайы жазылған шағын пьесаларды немесе әңгімелерді қолдануға болады. Мақсаты – мәселені шешу кезінде мамандыққа қатысты әрекеттерді көрсету. Қойылымнан кейін рефлексия қажет: «Кейіпкер бұл әрекетті неліктен жасай алды?», «Оған қандай қасиеттері көмектесті?».

Қуыршақ және саусақ театры: бұл әдіс әртүрлі мамандық иелері арасындағы диалогті дамытуда өте қолайлы. Мысалы, құрылысшы-қуыршақтар жоспарды талқылайды, дәрігер науқасқа ұсыныстар береді. Балалар қуыршақты басқара отырып, өздерін еркін сезінеді және бір-бірімен сөйлеседі.

Маска немесе қалпақ театры: қарапайым атрибутты (маска, бас киім, шарф) қолдану баланың рөлге жылдам енуіне және әрекет пен қарым-қатынасқа назар аударуына көмектеседі.

Шығармашылық әдістерді әрекеттің басқа түрлерімен кіріктіру тиімді болып келеді. Мысалы, «Эколог мамандығы» циклі мыналарды:

- «Мұхитты тазартуға арналған машинаның» суретін салуды;
- «Ауа тазалайтын сүзгі» қалдық материалдардан құрастыруды;
- «Экологтар өзенді құтқарады» этюдін театрландыруды қамтуы мүмкін.

Мұндай кешенді тәсіл бала үшін сан қырлы, қызықты және маңызды мамандықтар әлеміне енуді қамтамасыз етеді, мұнда білім, білік және қарым-қатынас біріңғай шығармашылық әрекетке біріктіріледі.

Танымдық зерттеу әдістері

Танымдық және зерттеу әрекеті балаларда қазіргі кездегі және болашақтың мамандықтары үшін негізгі болып табылатын зерттеу әрекетінің негіздерін қалыптастыруға бағытталған. Бұл әдістер тек мамандықтар туралы білім беріп қана қоймай, баланы мамандыққа сәйкес әрекет етуге ынталандырады: сұрақ қоюдан және болжам жасаудан бастап, нәтижені тексеруге, талдауға және қорытынды жасауға дейін. Осындай әдістер арқылы мамандықтар әлемі міндеттерді шешуге және жаңа білім алуға арналған кеңістік ретінде көрінеді.

1) Шағын әңгімелер

Бұл әдістер алған білімді кеңейтуге, балаларға жеке тәжірибесін қолдануға және олардың кәсіби қызмет туралы түсініктерін қалыптастыруға ықпал етеді.

Міндеттері:

- еңбектің мазмұны, шарттары және әлеуметтік маңыздылығы туралы түсініктерді жүйелеу және кеңейту;
- мамандықтар тақырыбы аясында монологтік және диалогтік сөйлеуді дамыту;
- қызығушылықты ояту және мазмұнды сұрақтар қоя білуге үйрету;
- «мамандық» абстрактілі ұғымын отбасы мен қоғам өміріндегі нақты мысалдармен байланыстыру.

Ұсынылатын жұмыс түрлері:

Эвристикалық әңгімелер: ақпараттық әңгімеден айырмашылығы, мұндай әңгіме баланы ойлауға ынталандыратын сұрақтардан құрылады.

«Құрылысшы мамандығы» тақырыбы: «Үйді неден құрастыруға болады?», «Неліктен қалада көп қабатты үйлер көп?», «Үй қауіпсіз болу үшін не істеу керек?». Педагогтің рөлі – баланы ойлануға бағыттау, өзбетінше қорытынды жасауға ынталандыру.

Сұхбат элементтері мен проблемалық жағдаяттары бар шағын әңгімелер: әңгіме тек баяндау ретінде ғана емес, сюжеті бар оқиға сияқты құрылуы мүмкін. Үлгі: «Бүгін таңертең дәрігер Әлия ауруханаға келіп, көзді тексеретін жаңа аппараттың істемей тұрғанын анықтады. Бұл жағдайда ол не істеу керек? Инженер-жөндеушіге қоңырау шалу керек пе? Ал егер ол жоқ болса не істеу керек? Нұсқаулықты қарауға бола ма? Немесе оның розеткаға қосылғанын тексеру қажет пе?». Әңгімелесуден кейін: «Әлия қандай қадамдар жасады?», «Неліктен барлық жағдайларға зейін аудару маңызды?» екенін талқылау.

«Топқа келген қонақ» (тікелей диалог немесе алдын ала жазылған сұхбат форматында): мамандық иесін (ата-ана, балабақша қызметкері) шақыру-тиімді әдістің бірі. Негізгі мәселе: балаларды кездесуге дайындау. Олармен бірге өздерін қызықтыратын сұрақтар дайындау: «Сіз оқыған кезде қандай қиындықтар болды?», «Сіздің жұмысыңызда сәтсіздіктер бола ма және оларды болдырмау үшін не істейсіз?», «Сіздің жұмысыңыздың жағымды жақтары?». Бұл маманға құрмет көрсету мен ақпарат алуға саналы көзқарасты қалыптастырады.

2) Қарапайым тәжірибелер мен эксперимент

Эксперимент жасау балаларға ғылыми-техникалық мамандықтар иелерінің жұмыс істеу әдістерін байқауға, әрекет пен нәтиже арасындағы байланысты түсінуге, байқағыштық пен ұқыптылықты дамытуға мүмкіндік береді.

Міндеттері:

-экспериментті жоспарлау, бақылау, нәтижені тіркеу және қорытынды жасаудың бастапқы дағдыларын қалыптастыру;

- практикалық әрекет арқылы зерттеу мамандықтарының мәнін түсіну;

- сенсорлық қабылдауды дамыту және әртүрлі материалдар, құралдармен (лупа, таразы, өлшеуіш стакандар, магниттер) жұмыс істей білуге дағдыландыру.

Ұсынылатын жұмыс түрлері (мамандықтармен байланыс):

«Эколог/топырақтанушы маман»: «Суды сүзу» тәжірибе жасау: әртүрлі материалдардың (күм, көмір, мақта) ластанған суды қалай тазартатынын зерттеу. Талқылау: «Қандай сүзгі қоспасы жақсы?», «Мұны тазарту станцияларында қалай қолданады?».

«Тыңайтқышты» бақылау: тыңайтқышты топыраққа салу (тазалау, жапырақтар) және оның ыдырау процесін бақылау. Заттардың айналымы және қалдықтарды қайта өңдеу маманы туралы түсінік қалыптастыру.

«Инженер-құрылысшы/материалтанушы мамандығы»: «Көпірдің беріктігін» эксперимент жасау арқылы тексеру: балалар қағаздан, картоннан, ағаш таяқшалардан көпірлер құрастырады және олардың беріктігін тексеру үшін үстіне жүк қояды. «Қандай материал ауыр жүкті көтере алады?».

«Материалдардың қасиеттері» тәжірибе жасау: қай заттың бататынын, қай заттың жүзетінін (кеме жасаушы үшін); магнитпен нені тартуға болатынын (металл сұрыптаушы үшін);

қай жер тайғанақ және қай жердің кедір-бұдыр (жол салушылар үшін) екенін зерттеу.

«Зертханашы/ғалым мамандығы»: лупа/микроскоп көмегімен бақылау жүргізу: жапырақтың құрылысын, жәндіктердің қанатын, тұз кристалдарын зерттеу. «Бақылау журналын» жүргізу.

Заттардың басқа күйге енуіне тәжірибе жасау: тұздың еруі және кристалдануы, түстерді араластыру, сода мен сірке суының көмегімен шарды үрлеу. Талдау: «Не болды? Неге айналды? Неліктен?».

3) Виртуалды экскурсиялар және мультимедиялық ресурстар

Цифрлық технологияларды қолдану кеңістіктік шектеулерді еңсеруге және балаларға қоршаған ортада тікелей көруге мүмкін емес шынайы жұмыс орындарын, процестер мен технологияларды көрсетуге мүмкіндік береді.

Міндеттері:

- сирек кездесетін жоғары технологиялық мамандықтар әлемімен қашықтан таныстыру арқылы балалардың ой-өрісін кеңейту;
- заманауи өндіріс пен ғылымның шынайы бейнесін қалыптастыру;
- медиасауаттылықты дамыту: көрнекі ақпаратты қабылдау және талдай білу.

Ұсынылатын жұмыс түрлері:

Заманауи фермаға немесе агрокешенге тақырыптық виртуалды турлар: онда тек сиырларды көрсетіп қана қоймай, оларды сауудың автоматтандырылған жүйелерін, жылыжайлардағы климатты бақылауды, егістікті бақылау үшін агрономның дрондармен жұмысын көрсету.

Ғылыми зертханаға немесе ғылым мұражайына экскурсия: шынайы құрылғыларды, ғалымдардың тәжірибелерді қалай жүргізетінін көрсету.

Зауытқа (мысалы, ойыншықтар немесе азық-түлік өндірісі) апару: қаптауға (орауға) дейінгі өндіріс кезеңдерін бақылау, конвейерде және цехта жұмыс істейтін әртүрлі мамандардың еңбегін көрсету.

IT-компаниясына экскурсия: бағдарламашының, дизайнердің, жүйе әкімшісінің жұмыс орны қандай болатынын көрсету және түсіндіру.

Өткізу бойынша ұсынымдар:

Дайындық: әрекетті көрсету мақсатын анықтау («Бүгін біз машинаны қалай құрастыратынын түсіну үшін нағыз инженерлер сияқты боламыз»).

Бейнематериалдарды көру: бейнефильмді көрсету кезінде педагог оны тоқтатып, жетекші сұрақтар қоюына болады (Бұл кім? Ол не істеп жатыр? Бұл құрал қалай аталады?»).

Рефлексия және бекіту: бейнефильмді көріп болғаннан кейін міндетті түрде талқылау қажет: «Сендерді не таңқалдырды?», «Қандай мамандық ең қызықты болып көрінді және неге?», «Қандай мамандық туралы білдіңдер (орынын атау)?». Көргендерін кейін ойын немесе өнімді әрекетпен байланыстыру қажет («Конструктордан құбыр құрастырайық»).

Маңызды ереже: виртуалды экскурсия – бұл жай ғана мультфильм қарау

емес, міндетті педагогикалық қолдаумен және кейіннен түрлі әрекеттерде қолданумен бірлескен зерттеу құралы.

Танымдық және зерттеу әдістері логикалық тізбекке: сұрақтан және болжамнан (проблемалық әңгімелесу) → тексеруге (тәжірибе) → және нәтижені талдауға (рефлексивті әңгімелесу, сурет немесе модель түрінде есеп құрастыру) құрылуы керек. Бұл тәсіл неғұрлым кәсіби циклды нақты модельдейді және баланы ақпаратты пассивті қолданушы ғана емес, белсенді зерттеуші ретінде әрекет етуге және болашақтағы мамандыққа баулиды.

АТА-АНАЛАРМЕН (ЗАҢДЫ ӨКІЛДЕРМЕН) ӨЗАРА ҒНТЫМАҚТАСТЫҚ

Ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара ынтымақтастық балаға өнегелі тәрбие беру мен толыққанды дамытудың маңызды шарты болып табылады. Ата-аналарды тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді тарту балалардың ой-өрісін кеңейтуге, ересектердің еңбегіне құрметпен қарауды қалыптастыруға, танымдық қызығушылықты дамытуға және балалар мен ата-аналар арасындағы қарым-қатынасты нығайтуға ықпал етеді.

Ата-аналармен жұмыс нысандары

1) Ата-аналар мамандықтарының презентациясы

Жұмыстың бұл нысаны балаларды әртүрлі мамандықтармен және ересектердің еңбек әрекетінің ерекшеліктерімен таныстыруға бағытталған.

Өткізу нысандары:

- ата-аналардың мамандықтары туралы әңгімелеу;
- фотосуреттермен, бейнематериалдармен мультимедиялық презентациялар;
- құралдарды, арнайы киімдерді, мамандықтардың атрибуттарын көрсету;
- жұмыс орнына виртуалды экскурсиялар.

Өткізу нысандарының үлгілері:

«Топқа қонақ шақыру» акциясы – сирек кездесетін немесе технологиялық мамандық иелері болып табылатын ата-аналарды шақырып, өз мамандығы туралы қарапайым әрі қызықты әңгімелесу.

Ата-аналарға арналған чек-парақ «Жұмыс туралы қалай қызықты әңгімелесуге болады» (*№1 қосымша*).

Педагогикалық құндылығы:

- балалардың мамандықтар әлемі туралы түсініктерін кеңейту,
- ересектердің еңбегіне құрметпен қарауды қалыптастыру;
- коммуникативтік дағдыларды дамыту.

2) Шеберлік сыныптары

Ата-аналармен шеберлік сыныптары практикалық дағдыларды беру және балаларды кәсіптік әрекет элементтерімен немесе отбасы дәстүрлерімен таныстыру мақсатында өткізеді.

Ұсынылатын бағыттар:

- аспаздық шебер сыныптары;

- шығармашылық (сурет салу, мүсіндеу, сәндік-қолданбалы өнер);
- техникалық (кұрастыру, модельдеу);
- спорттық және сауықтыру.

Өткізу нысандарының үлгілері:

Квест «Мамандықтар калейдоскопы» (№2 қосымша).

«Флорист шеберханасы» – гүлдерден немесе кептірілген гүлдерден шағын бутоньеркалар мен композициялар жасау;

«Киім дизайнері» – футболкаларды маталық маркерлермен безендіру немесе мата қиындыларынан қуыршақтарға арналған киімдер дайындау.

Нәтижелері:

- ұсақ моториканы және шығармашылық қабілеттерді дамыту;
- бірлескен әрекетке қызығушылықты қалыптастыру;
- педагогтер, балалар мен ата-аналар арасындағы ынтымақтастықты нығайту.

3) Отбасылық жобалар

Отбасылық жобалар зерттеу мен шығармашылыққа және нәтижелерді ұсынуға бағытталған бала мен ата-аналардың бірлескен әрекетін қамтиды.

Жобалардың үлгілері: «Менің ата-анамның мамандықтары», «Ата-анамның жұмысындағы бір күн», «Менің болашақта немен айналысым келеді».

Іске асыру кезеңдері: тақырыпты таңдау, ақпарат жинау, шығармашылықпен безендіру, топта жобаны қорғау.

Педагогикалық маңыздылығы: зерттеу дағдыларын дамыту, жауапкершілік пен дербестікті қалыптастыру, отбасындағы қарым-қатынасты нығайту.

ПЕДАГОГТИҢ РӨЛІ

Заманауи білім беру кеңістігінде педагог бала тұлғасының жан-жақты және үйлесімді дамуына бағытталған дамытушы ортаны ұйымдастыруда негізгі рөл атқарады. Оның кәсіби қызметі ынтымақтастық қағидаттарына, әр баланың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескеруге, балалардың бастамасын белсенді қолдауға негізделуі қажет.

Педагог ойын, танымдық, шығармашылық және зерттеу тәрізді түрлі балалар әрекетін бастаушысы бола отырып, балалардың қызығушылықтарын, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескеріп, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырады. Мұнда ол өзара серіктестік әрекеттің үлгілерін көрсете отырып, бірге әрекет етуге бағыттап қана қоймай, оның толыққанды қатысушысы болады. Педагог балаларға проблемалық жағдаяттар мен ойын идеяларын ұсынуы, оларды орындайтын әрекетті талқылауға және жоспарлауға тартуы, шамадан тыс бақылау мен қысым көрсетуден аулақ бола отырып, белсенділік пен дербестікті қолдауы тиіс.

Педагогтің басты міндеті – тәрбиеленушінің бастамасы мен қиялдауын қолдау. Ол үшін қиялдың, шығармашылық ойлаудың және дербестіктің көрінуіне ықпал ететін жағдайлар жасау. Педагог балалардың идеяларын сыни

және бағалаусыз қабылдауы, олардың шешімдерін қолдауы, ойлануға түрткі болатын сұрақтар қоюы қажет, бұл балаларға эксперимент жасауға, әрекет етудің және өзін-өзі көрсетудің жаңа тәсілдерін қолдануға мүмкіндік береді.

Еркін таңдау үшін жағдай жасауға ерекше көңіл бөлу. Педагогке дамытушы ортаны баланың әрекет түрлерін, материалдарды, ойындағы серіктестерін және өз ойларын іске асыру тәсілдерін өзбетінше таңдай алатындай етіп ұйымдастыру ұсынылады. Ортаның өзгермелілігін, құрал-жабдықтардың қол жетімділігін, күні бойы әрекеттерді ауыстыру мүмкіндігін және әр баланың жеке даму қарқынына құрметпен қарауды қамтамасыз ету.

Педагог балаларда дербестік пен жауапкершілікті қалыптастыруға ықпал етеді. Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында балалар шешімдер қабылдауға, өзінің әрекеттерін жоспарлауға және өз жұмысының нәтижелерін көруге үйренеді. Бұған тапсырмаларды орындау, ойындағы рөлдерді бөлу, бірлескен іс-шараларды дайындауға және өткізуге қатысу, сондай-ақ әрекеттің нәтижелерін талқылау және қарапайым рефлексия ықпал етеді.

Педагогтің кәсіби қызметінің ажырамас бөлігі эмоционалды жайлы және психологиялық қауіпсіз орта құру болып табылады. Педагог сенімді атмосфераны қолдауы, балаларға мейірімділік танытуы және құрмет көрсетуі, әр баланың эмоционалды жағдайын ескеріп, топта жағымды қарым-қатынас пен өзара әрекет ету дағдыларын қалыптастыруы, сондай-ақ ықтимал дау-жанжалды жағдайлардың алдын алуы тиіс.

Сонымен қатар, педагог балалардың әрекетіне жүйелі бақылау мен педагогикалық қолдауды жүзеге асырады. Балалардың қызығушылықтарын, жетістіктері мен қиындықтарын талдай отырып, ол балалардың бастамашылдығына қолдау көрсетіп, тәрбиелеу-білім беру процесіне түзету енгізуі қажет. Мұндай сүйемелдеу дамуды қамтамасыз етуге, уақтылы қолдауға және баланың жеке тұлғасының дамуына жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Осылайша, педагогтің рөлі дайын білімді беру ғана емес, қоршаған әлемді белсенді, мағыналы және қызығушылықпен тануға жағдай жасау болып табылады. Педагогке әр баланың әлеуетін ашуға және өзінің мүмкіндіктеріне деген сенімділікті қалыптастыруға ықпал ететін тәлімгер, серіктес және көмекші ретінде әрекет ету ұсынылады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулу заманауи мектепке дейінгі білім берудің маңызды компоненттерінің бірі болып табылады, ол балаларда еңбек әрекеті туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыруға және әртүрлі мамандық иелеріне құрмет көрсетуге бағытталған.

Аталған жұмыс Мемлекеттік жалпыға міндетті стандартқа (ҚР ОМ 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы) және Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы) сәйкес ұйымдастырылған іс-әрекетті кіріктіру арқылы жүзеге асырылады, бұл баланың әлеуметтік дамуы мен танымдық белсенділігінде нысаналы бағдарларға қол жеткізуге ықпал етеді.

Мектепке дейінгі жаста баланың жеке тұлғасын дамытудың, қызығушылықтары мен бейімділігінің негізі қаланады, сондықтан ересектердің кәсіби қызметімен таныстыру қолжетімді, эмоционалды тартымды және ойын түрінде жүзеге асырылуы қажет. Бұл жағдайда жалпы қабылданған үлгіден (мысалы, «құрылысшы – тек ер адам», «күтуші – тек әйел») және баланың ой-өрісін тарылтуы мүмкін шамадан тыс ерте мамандандырудан аулақ болу керек. Негізгі мақсат – белгілі бір мамандыққа дайындау емес, әлемнің бейнесін қалыптастыру, икемді дағдыларды дамыту (коммуникация, креативтілік, міндеттерді шешу) және еңбек әрекетіне оң көзқарас қалыптастыру.

Ойын, шығармашылық және танымдық-зерттеу әдістерін қолдану балаларды тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді тартуға ықпал етеді. Сюжетті-рөлдік ойындар (мысалы, «Биозертхана», «Космопорт», «Эко-патруль»), жобалар, шеберлік сыныптары және шығармашылық тапсырмалар арқылы тәрбиеленушілерге дәстүрлі ғана емес, сонымен қатар болашақтың әлеуметтік рөлдері: экоталдаушы, робототехника маманы, виртуалды кеңістік дизайнері, генетикалық кеңесші, сити-фермерді ойнауға мүмкіндік беру. Бұл еңбектің маңыздылығын, оның инновациялық сипаты мен нәтижелерінің әртүрлілігін түсінуге ықпал етеді.

Ерте жастан кәсіпке баулуды ұйымдастыруда педагог тек білім беру көзі ғана емес, сондай-ақ балалардың серіктесі, тәлімгері және дамытушы ортаны ұйымдастырушы ретінде ерекше рөл атқарады. Педагог балалардың бастамасын қолдайды, әрекетті еркін таңдауға жағдай жасайды, әр баланың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескереді және еңбекке оң эмоционалды көзқарас қалыптастыруға ықпал етеді.

Тәрбиеленушінің отбасымен өзара ықпалдастығының маңызы зор, бұл білім беру кеңістігін кеңейтуге және кәсіпке баулу процесін неғұрлым мазмұнды және практикаға бағыттауға мүмкіндік береді. Ата-аналардың бірлескен жобаларға, мамандықтарды таныстыруға (оның ішінде болашақтың мамандықтарын) және ойын түрінде ұйымдастырылған іс-шараларға белсенді қатысуы балалар мен ата-аналар арасындағы қарым-қатынасты нығайтуға

және балаларда мамандықтар әлемі туралы толыққанды түсінік қалыптастыруға ықпал етеді.

Үлгілік бағдарламаның мазмұнына сәйкес және заманауи тенденцияларды ескере отырып құрылған мектепке дейінгі ұйымдағы ерте жастан кәсіпке баулу бойынша жүйелі және мақсатқа бағытталған жұмыс бала тұлғасының үйлесімді дамуына жағдай жасайды. Ол баланың келешекте саналы таңдау жасауы үшін алғышарттарды қалыптастырады, бейімделу мен зерттеуге қызығушылықты дамытады, бұл сәтті әлеуметтенуге ықпал етеді. Мектепке дейінгі жаста қалыптасқан еңбекке деген қызығушылық пен танымдық белсенділіктің негізі одан әрі болашақтағы мамандықты таңдауға негіз болады.

Ата-аналарға арналған чек-парақ «Жұмыс туралы қалай қызықты әңгімелесуге болады»

Мақсаты: еңбектің құндылығын тікелей қарым-қатынас арқылы жеткізу және кәсіби қызметтің жағымды бейнесін қалыптастыру.

1. Қалыпты сұрақтардан бас тарту: «Жұмысың қалай?» деген сұрақтың орнына сол күнгі ең ерекше оқиға туралы айтып беру. Балаға жай деректерден гөрі қызықты оқиғалар мен эмоциялар маңызды;

2. Өз ісіңіздің «суперқаһарманы» болу: бүгін қандай «ерекше қабілетіңізді» пайдаланғаныңызды түсіндіру – кімге көмектестіңіз, қандай мәселені шештіңіз немесе нені жаңадан жасадыңыз;

3. «Балаларға түсінікті сөздермен» әңгімелесу: өз міндеттеріңізді балаға түсінікті процестермен салыстыру (мысалы, «есеп дайындау – бұл нұсқаулық бойынша күрделі конструкторды құрастыру сияқты»);

4. Қателігіңізбен бөлісу: сізде қандай істің сәтсіз болғанын және оны қалай түзеткеніңізді айтып беру. Бұл балаға қиындықтардан қорықпауды үйретеді және ересектердің де үйренетінін көрсетеді;

5. Көрнекілікті пайдалану: жұмысыңызға байланысты бір затты көрсету (сызба, бейдж, материал үлгісі, арнайы киім). Көрнекілік әңгімені нақты әрі түсінікті етеді;

6. «Шағын тәжірибе» ойынын ұйымдастыру: балаға қарапайым іске көмектесуді ұсыну – папкаларды сұрыптау, поштаны реттеу, жобаға атау ойлап табу.

7. «Егер... сен менің орнымда болсаң, не істер едің?» деп кеңес сұрау. Бұл баланың өзін маңызды сезінуіне көмектесіп, оның логикалық ойлауын дамытады.

Сценарийлер Квест «Мамандықтар калейдоскопы»

Мақсаты: әртүрлі мамандықтар және еңбектің нәтижелері туралы білімді бекіту.

Тәрбиеленушілердің жасы: 4, 5 жастағы балалар

Қажетті құралдар: бағыттық парақтар, тапсырмалар салынған конверттер, «тосын сыйы» бар сандық, жұлдызша-жетондар.

Іс-шара барысы

1. Кіріспе бөлім (Музыка залында жиналу)

Қарандаршы айналаға,

Мамандықтар – неткен көп.

Қала гүлдеп, көркейсін,

Әркім адал еңбек етсін.
Біз сапарға аттанамыз —
«Калейдоскоп» шақырады!
Картамызды қолға алып,
Аралаймыз қаланы біз!

Жүргізуші: «Балалар, бүгін біздің балабақшаға бір сәлемдеме келді, бірақ ол кодты құлыппен жабылған. Құлыпты ашу үшін бізге кодты табу керек, ол үшін Шеберлер қаласы бойынша саяхат жасап, әртүрлі мамандықтар туралы көп білетінімізді дәлелдеуіміз керек. Дайынсындар ма?»

(Балалар топтарға бөлініп, бағыттық парақтарды алады.)

2. Негізгі бөлім (Бекеттер бойынша бағыт)

1-бекет: «Сәулет бюросы»

Кірпіштерді қалайды,
Мектеп пен балабақша салады.
Үйлер мықты болсын деп,
Жоспарын қағазға сызады.
Айтыңдаршы қанекей,
Бұл қандай маман? (Сәулетші / Құрылысшы)

Тапсырма:

Топ сызба (жоспар) бойынша ірі конструктордан немесе жұмсақ модульдерден ғимарат құрастыруы керек.

Әке-құрылысшы (ата-ана): құрылысты басқарады, балаларға сызбаны дұрыс ұстауды және қабырғаның беріктігін тексеруді үйретеді.

Сұрақ: «Үйдің жобасын қағазға кім сызады?» (Сәулетші)

Марапат: «Шеберлер қаласы» коллажының пазлдары

2-бекет: «Дәмді ас» мейрамханасы

«Сорпа немесе компот» ойыны

Балаларға көкөністер мен жемістердің муляждары салынған себет беріледі. Оларды екі ыдысқа бөліп салу керек: көкөністерді — сорпаға, жемістерді — компотқа.

Мейрамханаға келуші (ата-ана): аспаз-балалардан тек «К» әрпінен басталатын тағамдардан мәзір құрастыруды сұрайды.

Күрлендіру: «Ғажайып қапшықтан» азық-түлікті қолмен ұстап, қандай азық-түлік екенін айту.

Марапат: «Шеберлер қаласы» коллажының пазлдары

3- бекет: «Медициналық орталық»

Тапсырма: «Дәрі қобдишасын жина». Көптеген заттардың ішінен (ойыншықтар, құралдар, бинттер, шоколадтар) жедел жәрдем дәрігеріне қажет заттарды тандап алу.

Ана-дәрігер (ата-ана): «алғашқы көмек» туралы қысқаша түсіндіреді және дәрумендер туралы жұмбақтар жасырады.

Ойын: «Пайдалы – зиянды» (денсаулыққа пайдалы тағам болса — қол шапалақтаймыз, зиянды болса — аяқпен тарсылдатамыз).

Марапат: «Шеберлер қаласы» коллажының пазлдары

4-бекет: «Өрт сөндіру бөлімі»

Әке-өрт сөндіруші (ата-ана) эстафета ұйымдастырады.

Балалар: каска киеді, ойыншық машинамен «жыланша» жүріп өтеді, «өртті сөндіреді» (көк доппен кегльді құлату).

Сұрақ: «Өрт сөндірушілерді қандай нөмір бойынша шақырамыз?»

Марапат: «Шеберлер қаласы» коллажының пазлдары

5-бекет: «Сән» салоны

Ана-модельер (ата-ана) балалармен бірге тапсырма орындайды. Ұсынылған аксессуарлардан (қалпақтар, шарфтар, көзілдіріктер, моншақтар) белгілі бір стильге сәйкес «модельді» киіндіру керек (мысалы, мерекеге арналған киім, спорттық жаттығуға арналған киім).

Марапат: «Шеберлер қаласы» коллажының пазлдары

2. Қорытынды бөлім (Барлығы бірге жиналу)

Бөлшектерді жинадық біз қатарлап,

Шеберлерміз, бәрі қолдан келеді.

Калейдоскопты айналдырып,

Көп сырды ашып білдік.

Жер бетінде мамандық көп,

Ең бастысы — табу... (Өзіңе лайықтысын!)

Командалар жүргізушінің қасына жиналады. Өздерінің жинаған пазлдарынан «Шеберлер қаласы» коллажын құрастырады.

Квесттің соңында белсенді әке немесе ана қаланың бас шебері рөлін ойнай алады. Ол командалардың «шеберлік паспорттарын» тексеріп, сыйлықтары бар сандықты салтанатты түрде ашады.

Жүргізуші: «Жарайсыңдар! Сендер барлық тапсырмаларды орындадыңдар. Енді біз кез келген жұмыстың маңызды екенін және ол білімді талап ететінін білдік. Сандықты ашайық!» (*Сандықтың ішінде «Жас шебер» медальдары немесе шығармашылыққа арналған жиынтықтар болуы мүмкін*)

№3 қосымша

Ерте жастан кәсіпке баулу бойынша түрлі балалар әрекеттерінің үлгілері

ОЙЫН ӘРЕКЕТІ

1. Дидактикалық ойындар:

- «Жұмыс істеу үшін кімге қандай құралдар қажет»

Мақсаты: балалардың мамандықтар мен еңбек құралдары туралы білімдерін бекіту.

Материалдар: мамандықтар мен еңбек құралдары бейнеленген карточкалар.

Ойын барысы: тәрбиеші мамандық бейнеленген карточканы көрсетеді, балалар оған қажет құралдарды таңдайды.

Үлгі:

дәрігер — градусник, шприц

аспаз — кастрюль, қасық

құрылысшы — балға, кірпіш

- «Қандай мамандық екенін табу»

Мақсаты: логикалық ойлау мен тілді дамыту.

Ойын барысы: тәрбиеші белгілі бір мамандық иесінің әрекеттерін сипаттайды, ал балалар қандай мамандық екенін табуы керек.

Үлгі:

«Бұл маман адамдарды емдейді, ауруханада, емханада жұмыс істейді» — дәрігер

«Ол нан мен тоқаш пісіреді» — наубайханашы

«Ол автобус жүргізеді» — жүргізуші

- «Не артық»

Мақсаты: балаларды белгілі бір мамандыққа тиесілі заттарды бөлуге үйрету.

Материалдар: құралдар бейнеленген карточкалар.

Ойын барысы: балаларға арасында бір зат артық суреттер жиынтығы ұсынылады.

Үлгі: тостаған, ожау, табақ, балға — **балға артық.**

«Кім қайда жұмыс істейді»

Мақсаты: түрлі мамандардың жұмыс орны туралы түсінік қалыптастыру.

Материалдар: мамандық иелері мен олардың жұмыс орындары бейнеленген карточкалар.

Ойын барысы: балалар карточкаларды біріктіреді.

Үлгі:

дәрігер — аурухана

аспаз — ас үй

мұғалім — мектеп

сатушы — дүкен

- «Сөйлемді жалғастыр»

Мақсаты: сөйлеуді дамыту және мамандықтар туралы білімді кеңейту.

Ойын барысы: тәрбиеші сөйлемді бастайды, балалар аяқтайды.

Үлгі:

Аспаз (тамақ) ... пісіреді

Дәрігер (адамдарды)... емдейді

Жүргізуші (көлікті) жүргізеді

- «Кімнің құралы?»

Мақсаты: әртүрлі мамандық иелерінің құралдары туралы білімді бекіту.

Материалдар: құралдар бейнеленген карточкалар.

Ойын барысы: балалар құралдың кімге тиесілі екенін анықтайды.

Үлгі:

қайшы — шаштараз

балға — құрылысшы

ожау — аспаз

- «Мамандықты жинастыр»

Мақсаты: мамандық туралы тұтас түсінік қалыптастыру.

Материалдар: мамандықтар бейнеленген қиылған суреттер (пазлдар).

Ойын барысы: балалар суретті жинап, мамандықты атайды.

- «Әрекетті атау»

Мақсаты: еңбек әрекеттері туралы білімді кеңейту.

Ойын барысы: тәрбиеші мамандық бейнеленген суретті көрсетеді, балалар әрекеттерді атайды.

Үлгі:

дәрігер — емдейді

құрылысшы — салады (тұрғызады)

сатушы — сатады

2. Сюжетті - рөлдік ойындар

- «Сұлулық салоны»

Мақсаты: балаларды бет әрлеуші (визажист), маникюр және шаштараз мамандықтарымен таныстыру.

Рөлдер: әкімші, шаштараз, бет әрлеуші (визажист), клиент.

Құрал-жабдықтар: тарақтар, айна, ойыншық косметика, шаш қыстырғыштар.

Ойын барысы: клиенттер салонға келеді, әкімші оларды қабылдауға жазады. Шаштараз шаш үлгісін жасайды, шашты қияды, бет әрлеуші (визажист) «макияж жасайды».

- «Жеткізу қызметі»

Мақсаты: жеткізуші (курьер) мамандығымен таныстыру.

Рөлдер: оператор, жеткізуші (курьер), клиент.

Құрал-жабдықтар: қораптар, жеткізуге арналған сөмкелер, ойыншық телефон.

Ойын барысы:

клиент «тапсырыс» жасайды, оператор оны қабылдайды, курьер тапсырысты жеткізеді.

- «Телестудия»

Мақсаты: балаларды тележүргізуші, оператор және журналист мамандықтарымен таныстыру.

Рөлдер: жүргізуші, оператор, корреспондент (тілші), көрермендер.

Құрал - жабдықтар: ойыншық камера, микрофон.

Ойын барысы: жүргізуші «телебағдарламаны» жүргізеді, оператор түсіреді, корреспондент (тілші) сұхбат алады.

- «Супермаркет»

Мақсаты: заманауи мамандықтармен таныстыру: кассир, кеңесші, менеджер.

Рөлдер: кассир, сатушы-кеңесші, сатып алушылар.

Құрал - жабдықтар: касса, себеттер, ойыншық тауарлар.

Ойын барысы: сатып алушылар тауарларды таңдайды, кеңесші көмектеседі, кассир төлемді қабылдайды.

- «Әуежай»

Мақсаты: ұшқыш, стюардесса және диспетчер мамандықтарымен таныстыру.

Рөлдер: ұшқыш, стюардесса, жолаушылар, диспетчер.

Құрал - жабдықтар: орындықтар (ұшақ), билеттер.

Ойын барысы: жолаушылар «тіркеуден» өтеді, ұшқыш ұшақты басқарады, стюардесса жолаушыларға көмектеседі.

- «IT-орталық»

Мақсаты: бағдарламашы мамандығымен және компьютер маманымен таныстыру.

Рөлдер: бағдарламашы, клиент, кеңесші.

Құрал - жабдықтар: ойыншық компьютерлер, пернетақта.

Ойын барысы: клиенттер түрлі «проблемамен» келеді, бағдарламашы «компьютерді жөндеуге» көмектеседі.

- «Фитнес-клуб»

Мақсаты: жаттықтырушы мамандығымен таныстыру.

Рөлдер: жаттықтырушы, келушілер.

Құрал - жабдықтар: шарлар, құрсаулар, кілемшелер.

Ойын барысы: жаттықтырушы «сабақ» өткізеді, балалар жаттығулар жасайды.

- «Туристік агенттік»

Мақсаты: туризм менеджері мамандығымен таныстыру.

Рөлдер: менеджер, туристер.

Құрал - жабдықтар: карталар, елдердің фотосуреттері.

Ойын барысы: туристер «саяхатты» таңдайды, менеджер елдер туралы әңгімелеп береді.

3. Қимылды ойындар

- «Жүргізушілер»

Мақсаты: балаларды жүргізуші мамандығымен таныстыру, қимылдарды үйлестіруді және зейінді дамыту.

Құрал - жабдықтар: құрсау немесе ойыншық рульдер.

Ойын барысы: балалар – «жүргізушілер». Олар кедергілерді айналып өтіп, алаңда «жүреді». Тәрбиешінің «Тоқта!» деген белгісі бойынша тоқтау керек.

- «Өрт сөндірушілер»

Мақсаты: өрт сөндіруші мамандығымен таныстыру, жылдамдық пен ептілікті дамыту.

Құрал - жабдықтар: шелектер, текшелер («өртті» білдіреді).

Ойын барысы: тәрбиешінің белгісі бойынша балалар – «өрт сөндірушілер» «өртке» қарай жүгіреді және «суды» тасымалдай отырып, оны «сөндіреді».

- «Құрылысшылар»

Мақсаты: балаларда құрылысшы мамандығы туралы түсінік қалыптастыру.

Құрал - жабдықтар: текшелер немесе жұмсақ модульдер.

Ойын барысы: балалар командаларға бөлінеді. Белгі бойынша олар «құрылыс материалдарын» тасымалдайды және үй немесе мұнара салады.

- «Сәлемдемені (посылканы) жеткізу»

Мақсаты: пошташы немесе жеткізуші (курьер) мамандығымен таныстыру.

Құрал - жабдықтар: конверттер, қораптар, құрсаулар (үйлер).

Ойын барысы: балалар «сәлемдемені» қажетті «үйге» тез жеткізуі керек.

- «Ұшақтар»

Мақсаты: балаларды ұшқыш мамандығымен таныстыру.

Құрал-жабдықтар: жалаушалар немесе құрсаулар (әуеайлақтар).

Ойын барысы: балалар – «ұшақтар». Олар алаңда «ұшып жүреді». «Қонындар!» деген белгі бойынша бос «әуеайлаққа» қонады.

- «Аспаздар»

Мақсаты: аспазшы мамандығымен таныстыру.

Құрал - жабдықтар: себеттер, азық-түлік муляждары.

Ойын барысы: балалар «азық-түліктерді» жинап, оларды тамақ дайындау үшін «ас үйге» апарды.

- «Құтқарушылар»

Мақсаты: құтқарушы мамандығымен таныстыру.

Құрал-жабдықтар: ойыншықтар немесе қуыршақтар.

Ойын барысы: балалар «жәбірленушіге» тез жетуі және оны қауіпсіз жерге апаруы қажет.

- «Кім қалай жұмыс істейді»

Мақсаты: әртүрлі мамандық иелерінің еңбек әрекеттері туралы білімді бекіту.

Ойын барысы: тәрбиеші мамандықты атайды, ал балалар әрекеттерді көрсетеді.

Үлгі:

құрылысшы – «кірпіш қалайды»

аспаз – «сорпаны араластырады»

жүргізуші – «рульді айналдырады»

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ӘРЕКЕТ

Сурет салу «мамандық иесінің суретін салу»

Мақсаты: сурет салу арқылы балаларды әртүрлі мамандықтармен таныстыру.

Материалдар: қағаз, қарындаштар, фломастерлер, бояулар.

Барысы: балалар мамандықты таңдайды (дәрігер, аспаз, құрылысшы, жүргізуші) және жұмыс орнындағы маманның суретін салады. Сурет салғаннан кейін әр бала өзінің кейіпкерінің не істеп жатқанын айтады.

Жапсыру «Менің ата-анамның мамандықтары»

Мақсаты: ұсақ моториканы дамыту және мамандықтар туралы білімді бекіту.

Материалдар: түрлі-түсті қағаз, қайшы, желім, құралдардың шаблондары.

Барысы: балалар мамандықпен байланысты заттарды (дәрігерге арналған шприц, аспазға арналған кастрюль, құрылысшыға арналған балға) жапсыру арқылы сурет құрастырады.

Мүсіндеу «Менің достарым»

Мақсаты: балаларды ермексаз немесе сазбалшық арқылы мамандықтармен таныстыру.

Материалдар: ермексаз, пышақтар, қалыптар.

Барысы: балалар әртүрлі мамандық иелерін мүсіндейді және олардың немен айналысып жатқанын талқылайды.

Құрастыру «Қала саламыз»

Мақсаты: құрылысшы, сәулетші мамандықтары туралы түсінік қалыптастыру.

Материалдар: текшелер, LEGO конструкторлар, ағаш блоктар.

Барысы: балалар құрылыста кім жұмыс істейтінін және олардың не істейтінін талқылай отырып, үйлер, жолдар, мекемелер салады.

Шығармашылық ойын «Театр мамандықтары»

Мақсаты: қиял мен қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

Материалдар: қуыршақтар, маскалар (бетперделер), костюмдер, реквизиттер.

Барысы: балалар мамандықтарды сахналайды: дәрігер науқасты емдейді, аспаз тамақ дайындайды, жүргізуші көлік жүргізеді.

Саусақтармен сурет салу «Менің жұмыс күнім»

Мақсаты: еңбек әрекеттері туралы түсінікті бекіту.

Материалдар: бояулар, қағаз.

Барысы: балалар таңдап алған мамандықтың негізгі әрекеттерінің суретін салады (құрылысшы — кірпіш қалайды, аспаз — сорпаны араластырады, дәрігер — дене қызуын өлшейді).

Жапсыру «Құралдарды жинау»

Мақсаты: еңбек құралдары туралы білімді бекіту.

Материалдар: құралдардың суреттері, желім, қағаз.

Барысы: балалар мамандыққа сәйкес келетін құралдарды жапсырады (балға — құрылысшы, кастрюль — аспаз, шприц — дәрігер).

Коллаж «Мамандықтар әлемі»

Мақсаты: мамандықтар туралы ортақ түсінік қалыптастыру.

Материалдар: журналдар, желім, қайшы, картон.

Барысы: балалар жұмыс істеп жатқан адамдардың суреттерін қиып алып, «Біздің мамандықтар қаласы» ұжымдық коллаж құрастырады.

4. ЕҢБЕК ӘРЕКЕТІ

«Аспаздың көмекшілері»

Мақсаты: аспаз мамандығымен таныстыру.

Материалдар: ойыншық ыдыстар, азық-түліктер, ас үй жабдықтары.

Балалардың әрекеттері: көкөністер мен жемістерді жуады (ойыншық), азық-түліктерді себеттерге салады, салат немесе сорпа әзірлейді.

«Сырлаушы және құрылысшы»

Мақсаты: құрылысшы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: текшелер, құрылыс конструкторы, қылқаламдар, түрлі-түсті қағаздар.

Балалардың әрекеттері: «үй» салады, «қабырғаларды» бояйды, құрылыс материалдарын өлшемі мен түсі бойынша сұрыптайды.

«Бағбандар»

Мақсаты: бағбан немесе агроном мамандығымен таныстыру.

Материалдар: су құйғыштар, құмыралар, ойыншық тұқымдар немесе шынайы өсімдіктер.

Балалардың әрекеттері: гүлдерді суарады, өсімдіктерді отырғызады, «бақшаға» күтім жасайды.

«Топты тазалау»

Мақсаты: еңбек дағдыларын қалыптастыру және тазалаушы мамандығының маңыздылығын түсіндіру.

Материалдар: шүберек, сыпырғыш, қалақша.

Балалардың әрекеттері: үстелдерді сұрту, ойыншықтарды жинастыру, заттарды орнына қою.

«Пошташылар»

Мақсаты: пошташы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: конверттер, қораптар, пошта жәшіктері (ойыншық).

Балалардың әрекеттері: хаттар мен сәлемдемелерді «үйлерге» (құрсауларға) «жеткізеді», хаттарды жинастырады.

«Шаштараз»

Мақсаты: шаштараз мамандығымен таныстыру.

Материалдар: тарақтар, ойыншық қайшылар, қуыршақтар.

Балалардың әрекеттері: қуыршақтардың шаштарын тарау, «шаш қию»,

құралдарды жұмыс орнына қою.

«Жүргізушілер мен логистер»

Мақсаты: жүргізуші және курьер мамандығымен таныстыру.

Материалдар: ойыншық машиналар, қораптар, құрсаулар.

Балалардың әрекеттері: «жүктерді» тасымалдайды, сәлемдемелерді жеткізеді, «жол қозғалысы ережелерін» қадағалайды.

«Құтқарушылар»

Мақсаты: құтқарушы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: ойыншықтар, қуыршақтар.

Балалардың әрекеттері: ойыншықты «қауіпті аймақтан» «құтқару», оны қауіпсіз орынға апару, басқа балалармен қимылдарын үйлестіру.

«Кітапханашының көмекшілері»

Мақсаты: кітапханашы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: балалар кітаптары, себеттер, іріктеуге арналған карточкалар.

Балалардың әрекеттері: кітаптарды сөрелерге қояды, түсі немесе жанры бойынша іріктейді, балаларға кітаптарды береді.

«Жөндеу шеберлері»

Мақсаты: жөндеуші немесе ағаш ұстасы мамандықтарымен таныстыру.

Материалдар: конструктор жинақтары, жұмсақ құралдар.

Балалардың әрекеттері: «сынған» ойыншықтарды жөндейді, бөлшектерді біріктіреді, құралдарды іріктейді.

5. ЗЕРТТЕУ ӘРЕКЕТІ

«Дәрігер не істейді?»

Мақсаты: бақылау және зерттеу арқылы дәрігер мамандығымен таныстыру.

Материалдар: ойыншық медициналық жиынтық, термометр, стетоскоп, қуыршақтар.

Балалардың әрекеттері: «науқастарды» (қуыршақтарды) зерттеу, дене қызуын өлшеу, жүрек соғысын «тыңдау», дәрігердің жұмысы туралы қорытынды жасау.

«Үй саламыз және тексереміз»

Мақсаты: эксперимент арқылы құрылысшы және сәулетші мамандықтарымен таныстыру.

Материалдар: текшелер, конструктор, әртүрлі негіздер (картон, мата).

Балалардың әрекеттері: «үй» салады, қандай іргетастың мықты екенін тексереді, құрылысшыларға кім көмектесетінін және қандай құралдарды қолданатынын талқылайды.

«Пошташы қызметін зерттеу»

Мақсаты: бақылау және іріктеу арқылы пошташы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: конверттер, қораптар, маркалар, пошта жәшіктері.

Балалардың әрекеттері: хаттар мен сәлемдемелерді мекенжайы бойынша іріктейді, хаттардың жөнелтушіден алушыға дейін қалай «саяхаттайтынын» зерттейді.

«Өсімдіктерді зерттейміз»

Мақсаты: бағбан, агроном мамандықтарымен таныстыру.

Материалдар: тұқымдар, су құйғыштар, құмыралар, қара топырақ.

Балалардың әрекеттері: тұқым отырғызады, өсімдіктердің өсуін бақылайды, қандай күтім қажет екенін талқылайды, өсімдіктердің дамуының суретін салады немесе сызбалар жасайды.

«Аспаздың әрекетіне эксперимент жасау»

Мақсаты: азық-түліктермен эксперимент жасау арқылы аспаз мамандығымен таныстыру.

Материалдар: жемістер, көкөністер, ойыншық ыдыстар.

Балалардың әрекеттері: азық-түліктерді араластырады, өзгерістерді бақылайды (мысалы, жемістерден алынған шырын), тамақ дайындау процесін талқылайды.

«Құралдарды зерттейміз»

Мақсаты: құралдарды зерттеу арқылы әртүрлі мамандықтармен таныстыру.

Материалдар: ойыншық құралдар (балға, қылқалам, кастрюль, шприц).

Балалардың әрекеттері: әрбір құрал не үшін қажет екенін, оны қандай мамандық иелері қолданатынын зерттейді, құралдарды мамандықтар бойынша топтастырады.

«Қаладағы мамандықтар»

Мақсаты: бақылау арқылы мамандықтар туралы түсінік қалыптастыру.

Материалдар: қаланың суреттері, адамдардың пішіндері, ойыншық көлік.

Балалардың әрекеттері: дәрігерлер, құрылысшылар, өрт сөндірушілер, жүргізушілер қай жерде жұмыс істейтінін зерттейді, мамандықтардың қала өміріндегі рөлі туралы қорытынды жасайды.

«Құтқарушылар тексеру жүргізеді»

Мақсаты: эксперимент арқылы құтқарушы мамандығымен таныстыру.

Материалдар: ойыншықтар, текшелер, «қауіпті аймақтар».

Балалардың әрекеттері: ойыншықты «құтқарудың» әртүрлі тәсілдерін қолданып көреді, қандай әдістің жылдам және қауіпсіз екенін талқылайды.

«Суды зерттеу»

Мақсаты: сумен байланысты мамандықтармен таныстыру (өрт сөндіру

машиналарының жүргізушілері, сантехниктер).

Материалдар: су құйылған ыдыстар, ойыншық машиналар, су құйғыштар.

Балалардың әрекеттері: сумен эксперимент жасау (құю, тасымалдау), осы мамандықтардың суды қалай қолданатынын талқылау.

«Техниканы тексереміз»

Мақсаты: инженерлер мен механиктер мамандықтарымен таныстыру.

Материалдар: қарапайым конструкторлар, ойыншық машиналар.

Балалардың әрекеттері: ойыншық техниканы бөлшектейді және жинастырады, оның қалай жұмыс істейтінін зерттейді, инженерлердің міндеттерін талқылайды.

№4 қосымша

Әдістемелік кейс: мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіпке баулу (педагогикалық тәжірибеден)

№	Бағыттар	Сілтемелер
1.	Зергерлік шеберхана	https://youtu.be/SWw7tRWHGfo
		https://youtube.com/shorts/8jJ3qjvllps?feature=share
		https://youtube.com/shorts/L7REZ0GrrQw
		https://youtu.be/d7NKQZiQM4I
		https://youtu.be/Mh2NxM4V1_A?si=3t5tPiV9CV9He07b
2.	Аспаздық шеберхана	https://youtube.com/shorts/J08guMoSSV4
		https://youtu.be/1qUAknGqwHU?si=w52WBCy7R8ZI3q2Y
		https://youtu.be/hemzKBxdH0E?si=m8g-MawxmvNCWhzR
		https://youtu.be/fSnzT41B4WM?si=y_KlNoJsVLJDXBg6
		https://youtu.be/LKY0mq3Rk58?si=jGZU5Po2c-KDoQkZ
3.	Тігінші шеберханасы	https://youtube.com/shorts/XRiZM_wDSA4
		https://youtu.be/Vmh3Ab7xq_c
		https://youtube.com/shorts/PxPHenv4pgA
		https://youtube.com/shorts/-oJmDgnat4o
4.	Инженерлік зертхана	https://youtu.be/6WidWBQVOc8
		https://youtu.be/JIeruzMPRvI
		https://youtu.be/RDN9RuzUC10?si=29eXHwBjdbmRt1IU
		https://youtube.com/shorts/n8tnuIV4HQY
		https://youtube.com/shorts/CRqPg28d5oE
5.	Құрылыс алаңы	https://youtube.com/shorts/GqbZNVGIZ_8
		https://youtu.be/nUZPk3UpaY4?si=8B2Vez67zKBs3BWt
		https://youtu.be/jdO47iXEJo4
		https://youtu.be/oPW4bDrhYPg?si=skNegNOMloBhw5Kv
		https://youtube.com/shorts/ZUc-Md_Z46U

6.	Жылыжай, бау-бақша алаңы	https://youtu.be/o8Mr2DA2R0U
		https://youtu.be/PNCh-knONIM
		https://youtu.be/UoZy-r6nTa8?si=ppI8ssadc2Vv1ZHO
		https://youtu.be/o8Mr2DA2R0U
		https://youtu.be/QwoPScSSSmU?si=tqonHqpb5xsUzMGO
7.	Қолөнер шеберханасы	https://youtu.be/sktX_dzauMc
		https://youtube.com/shorts/p-TXsESs0Uc
		https://youtu.be/i6admYlmg4c
		https://youtu.be/_gVvZbBWzqU?si=VOhpojBy-86Ey5tY
		https://youtube.com/shorts/COzmnE_pjrY

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОМ 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы);
3. Абишева С. К. Современные подходы к дошкольному воспитанию и обучению. – Алматы: Білім, 2019 г.;
4. Алябьева Е. А. Ранняя профориентация дошкольников. – М.: ТЦ Сфера, 2019 г.;
5. Веракса Н. Е., Комарова Т. С., Дорофеева Э. М. От рождения до школы. Примерная образовательная программа дошкольного образования. – М.: Мозаика-Синтез, 2020 г.;
6. Дыбина О. В. Ознакомление дошкольников с социальным миром. – М.: Мозаика-Синтез, 2017 г.;
7. М. Жумабаев Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 2018 ж.;
8. Куцакова Л. В. Трудовое воспитание в детском саду. – М.: Мозаика-Синтез, 2016 г.;
9. Поддяков Н. Н. Исследовательская деятельность дошкольников. – М.: Педагогика, 2015 г.;
10. Смирнова Е. О. Детская игра: развитие, проблемы, перспективы. – М.: Мозаика-Синтез, 2019 г.;
11. Ушакова О. С. Развитие речи детей дошкольного возраста. – М.: ТЦ Сфера, 2018 г.;
12. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М.: Педагогика, 2006 г.

МАЗМҰНЫ

1	Түсіндірме жазба	3
2	Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте жастан кәсіпке баулудың ерекшеліктері	4
3	Жұмыстың негізгі бағыттары	6
4	Ерте жастан кәсіпке баулу әдістері	11
5	Ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара ынтымақтастық	19
6	Педагогтің ролі	20
7	Қорытынды	22
8	Қосымша	24
9	Қолданылған әдебиеттер	37

*Разработаны на базе Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан*

Методические рекомендации для педагогов «Ранняя профориентация детей дошкольного возраста: игра и творчество в освоении профессий будущего»: Методические рекомендации. – Астана, 2026. – 75 стр.

Рецензенты:

Жиенбаева С. Н., профессор, д.п.н.;

Капезова С.Б., заведующая

Токтамысова А. О., методист

В Методических рекомендациях представлены игровые, творческие и проектные формы работы, направленные на формирование у детей первичных представлений о мире профессий, развитие познавательного интереса, воображения и инициативности, а также воспитание ценностного отношения к труду. Также уделяется внимание роли педагога и взаимодействию с семьей как важным условиям успешной реализации ранней профориентации.

Данные методические рекомендации предназначены для методистов, педагогов дошкольных организаций, дошкольных классов общеобразовательных школ (лицеев, гимназий).

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Института раннего развития детей МП РК (протокол № 1 от 23 февраля 2026 года).

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Современные социально-экономические условия, процессы глобализации, активная цифровизация и стремительное развитие инновационных технологий в Республике Казахстан обуславливают качественные изменения в сфере труда и появление новых профессий, многие из которых ориентированы на высокие технологии, креативные индустрии, экологию и устойчивое развитие. В этих условиях особую значимость приобретает формирование у подрастающего поколения готовности к непрерывному обучению, гибкости мышления и положительного отношения к труду.

Ранняя профориентация в дошкольном возрасте рассматривается не как выбор конкретной профессии, а как целенаправленный педагогический процесс, направленный на расширение кругозора ребенка, формирование первичных представлений о мире профессий, развитие познавательной активности, воображения, инициативности и творческих способностей. В дошкольном детстве закладываются основы ценностного отношения к труду, формируются первые социальные роли, происходит активное освоение окружающего мира через игру и творчество.

Особую актуальность в условиях современного общества приобретает знакомство детей с профессиями будущего в доступной и игровой форме. Использование сюжетно-ролевых игр, творческих заданий, конструирования, элементарной исследовательской деятельности позволяет детям осмыслить значение труда человека, увидеть взаимосвязь профессий и понять их социальную значимость без перегрузки информацией и терминологией.

Данные Методические рекомендации направлены на оказание практической помощи педагогам дошкольных организаций в планировании и реализации работы по ранней профориентации детей дошкольного возраста. В рекомендациях представлены эффективные методы, формы и практические инструменты, основанные на игровых и творческих технологиях, соответствующие возрастным особенностям детей и требованиям Государственного общеобязательного стандарта дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан.

Реализация предложенных подходов способствует созданию в дошкольной организации развивающей образовательной среды, ориентированной на формирование у детей интереса к познанию, уважительного отношения к труду взрослых, развитию коммуникативных и универсальных навыков, необходимых для успешной социализации и дальнейшего личностного развития.

ОСОБЕННОСТИ РАННЕЙ ПРОФОРИЕНТАЦИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Ранняя профориентация в дошкольном возрасте является одним из направлений воспитательно-образовательной работы, направленным на формирование у детей первоначальных представлений о мире профессий и труде взрослых. В отличие от школьного этапа, в дошкольном образовании ранняя профориентация не ориентирована на осознанный выбор профессии, а выполняет развивающую, воспитательную и социализирующую функции.

1) Отсутствие ориентации на выбор профессии

Ранняя профориентация не предполагает и не может предполагать осознанного выбора будущей профессии, так как у детей дошкольного возраста еще не сформированы:

- познавательные и волевые предпосылки для выбора профессии;
- представления о собственных способностях и склонностях;
- понимание социальной и экономической значимости труда.

В дошкольном возрасте речь может идти лишь о первичном знакомстве с миром профессий, формировании уважительного отношения к труду и развитию познавательного интереса к различным видам деятельности.

2) Опора на эмоциональный опыт и личные впечатления ребенка

Ведущую роль в ранней профориентации играет эмоционально-чувственный опыт ребенка. Воспитанники воспринимают профессии не как систему знаний, а как:

- яркие образы;
- конкретные действия;
- привлекательные роли.

Знакомство с профессиями осуществляется через:

- личные наблюдения за трудом взрослых;
- эмоциональные впечатления от рассказов, экскурсий, встреч;
- художественные образы (сказки, мультфильмы, книги).

Эмоциональная насыщенность способствует устойчивому интересу и формирует положительное отношение к труду.

3) Реализация через виды детской деятельности

Ранняя профориентация реализуется преимущественно через виды детской деятельности детей дошкольного возраста:

Игровая деятельность

Сюжетно-ролевые игры («Больница», «Магазин», «Пожарные», «Повар», «Аптека» и др.) позволяют ребенку:

- примерять на себя социальные роли;
- воспроизводить трудовые действия;
- осваивать нормы профессионального поведения.

Коммуникативная деятельность

Беседы, диалоги, вопросы к взрослым способствуют:

- расширению словарного запаса;

- формированию представлений о профессиях через общение;
- развитию социальной компетентности.

Творческая деятельность

Рисование, лепка, конструирование, театрализация:

- помогают закрепить впечатления;
- развивают воображение;
- позволяют выразить отношение к профессиям в символической форме.

Через данные виды деятельности ребенок усваивает социальный опыт в доступной и интересной форме.

4) Ориентация на формирование интереса, а не накопление теоретических сведений

Ранняя профориентация не направлена на передачу систематических знаний о профессиях. Главным результатом является:

- возникновение интереса к труду;
- развитие любознательности;
- формирование мотивации к познанию мира взрослых.

Сведения о профессиях носят общий, наглядный характер и не предполагают заучивания терминов или классификаций. Важнее сформировать у ребенка:

- понимание ценности труда;
- желание узнавать новое;
- уважительное отношение к людям разных профессий.

5) Индивидуальный и возрастной подход

Ранняя профориентация строится с учетом:

- возрастных особенностей дошкольников;
- индивидуальных интересов и склонностей;
- уровня речевого и познавательного развития.

Педагог выступает не как информатор, а как организатор развивающей среды, создающий условия для самостоятельного познания воспитанником мира профессий.

Таким образом, ранняя профориентация детей дошкольного возраста представляет собой процесс первичного знакомства с миром труда, основанный на эмоциональном восприятии, игровой деятельности и личном опыте воспитанника. Она закладывает фундамент для дальнейшего выбора профессии, формируя интерес, уважение к труду и положительное отношение к социальной действительности.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАБОТЫ

Ранняя профориентация детей дошкольного возраста — это не обучение конкретным профессиям, а создание условий для формирования целостной картины мира труда, развития гибких навыков и профориентационной компетентности через ведущие виды детской деятельности: игру и творчество. Данную работу рекомендуется выстраивать по четырем взаимосвязанным

направлениям.

1) Ознакомление с профессиями настоящего

Знакомство детей с профессиями настоящего является базовым направлением ранней профориентации и важным условием социально-личностного развития детей дошкольного возраста. В процессе данной работы у детей формируются первичные представления о мире труда взрослых, его социальной значимости, многообразии и необходимости для нормального функционирования общества. Осмысление профессиональной деятельности способствует развитию познавательного интереса, расширению социального опыта и формированию ценностного отношения к труду.

Основными задачами данного направления являются:

- расширение кругозора детей о разнообразии профессий, их назначении и особенностях;
- формирование уважительного и бережного отношения к труду взрослых как важной общественной ценности;
- развитие понимания взаимосвязи между профессией, трудовыми действиями и результатами труда;
- воспитание положительной мотивации к трудовой деятельности и стремления к самостоятельности.

Ознакомление с профессиями настоящего осуществляется с учетом возрастных возможностей воспитанников и реализуется через различные виды детской деятельности, преимущественно игровые и наглядно-практические. Важную роль играют:

- сюжетно-ролевые игры («Больница», «Магазин», «Строители», «Почта», «Пожарная часть»), в которых дети осваивают социальные роли, воспроизводят трудовые действия взрослых, учатся взаимодействовать и распределять обязанности;
- дидактические игры («Кто чем занимается?», «Инструменты профессий», «Узнай профессию по описанию»), направленные на закрепление знаний о профессиях, развитие логического мышления и речи;
- чтение педагогом художественной литературы, рассматривание детьми иллюстраций, фотографий, альбомов и видеоматериалов, отражающих трудовую деятельность людей различных профессий;
- экскурсии (реальные и виртуальные) на объекты социальной инфраструктуры, а также встречи с представителями профессий, которые позволяют детям получить наглядное и эмоционально насыщенное представление о труде;
- творческая деятельность (рисование, лепка, аппликация, конструирование), в процессе которой дети отражают свои впечатления о профессиях, закрепляют полученные знания и развивают творческие способности.

Примеры игр:

«Логическое лото»: сбор карточек по группам профессий, например «Транспорт», «Медицина», «Строительство»;

«Что лишнее?»: среди инструментов парикмахера (ножницы, расческа)

прячется предмет другой профессии (молоток), дети должны найти его и объяснить выбор;

«Угадай по движениям»: один ребенок имитирует действия профессионала (копает, дирижирует и др.), остальные называют

«Словесная цепочка»: дети по очереди называют действия, которые выполняет представитель профессии. Например: повар – варит, режет, жарит, солит;

Кейс игра: решение проблемных ситуаций. Например, «что делать повару если закончилась мука».

Особое внимание в работе уделяется формированию у детей представлений о трудовых действиях, используемых инструментах и оборудовании, рабочей одежде и правилах безопасности, а также о пользе профессий для общества и каждого человека.

Педагог акцентирует внимание на том, что труд каждого специалиста важен и необходим, а результаты труда служат общему благу.

Таким образом, систематическая и целенаправленная работа по ознакомлению детей дошкольного возраста с профессиями настоящего создает основу для дальнейшего осмысления мира профессий, развития познавательной активности и формирования позитивного отношения к труду как значимой сфере человеческой жизни.

2) Ознакомление с профессиями будущего (в игровой форме)

Ознакомление детей дошкольного возраста с профессиями будущего направлено на развитие воображения, креативного и образного мышления, познавательной активности и интереса к инновационным изменениям в окружающем мире. На данном этапе важно не столько формирование конкретных и точных представлений о будущих профессиях, сколько создание условий для свободного фантазирования, моделирования и осмысления возможных преобразований в мире труда и жизни общества.

Данное направление способствует формированию у детей позитивного отношения к изменениям, развитию гибкости мышления и готовности к освоению новых видов деятельности. Через игровое взаимодействие дети учатся рассматривать будущее как пространство возможностей и творчества.

В рамках данного направления решаются следующие задачи:

- формирование интереса к научно-техническому прогрессу и современным технологиям;
- развитие способности прогнозировать, воображать и моделировать образы будущего;
- стимулирование познавательной активности и исследовательского поведения;
- поддержка инициативы, самостоятельности и творческого самовыражения детей;
- развитие умения выдвигать идеи и находить нестандартные решения в игровых ситуациях.

Работу рекомендуется проводить преимущественно в игровой форме с опорой на доступные и наглядные средства обучения и включает

разнообразные виды детской деятельности:

- игры-фантазии («Профессии будущего», «Город будущего», «Школа будущего»), в ходе которых дети придумывают новые профессии, наделяют их функциями, определяют условия труда и социальную значимость;

- моделирование и конструирование с использованием строительных наборов, бросового и природного материала, бумаги, картона, а также элементов технического конструирования, позволяющих детям визуализировать свои представления о будущем;

- сочинение историй, сказок и рассказов о людях будущего, их профессиях, инструментах и технологиях, что способствует развитию связной речи и образного мышления;

- использование элементов робототехники и цифровых технологий (в доступной и безопасной форме), направленное на формирование первоначальных представлений о технических помощниках человека;

- проблемно-игровые ситуации («Кто поможет людям в будущем?», «Какую профессию нужно придумать, чтобы спасти природу?»), побуждающие детей к поиску решений и коллективному обсуждению.

Примеры игр:

Сити-фермер: выращивание растений в мини-огородах на подоконнике с использованием гидропонике;

Проектировщик роботов: конструирование помощников из бросового материала (коробки, крышки), которые решают бытовые проблемы;

Эко-проповедники: игры по сортировке мусора и «вторая жизнь» вещей (апсайклинг-творчество);

Педагогу в данном направлении необходимо быть в роли партнера, организатора и модератора игровой деятельности. Ему нужно поддерживать инициативу детей, поощрять их фантазии, задавать наводящие вопросы, помогать структурировать идеи и направлять творческую деятельность в конструктивное русло, не ограничивая свободу воображения.

Таким образом, ознакомление с профессиями будущего в игровой форме способствует формированию у детей дошкольного возраста позитивного отношения к миру профессий, развитию креативного мышления и готовности к восприятию изменений, что является важной основой для дальнейшего личностного и образовательного развития ребенка.

3) Развитие ключевых навыков

Развитие ключевых навыков является важнейшим компонентом ранней профориентации детей дошкольного возраста, поскольку именно эти навыки определяют успешность человека в различных сферах деятельности вне зависимости от выбранной профессии. В условиях быстро меняющегося мира труда особую значимость приобретают умение взаимодействовать с окружающими, работать в команде, проявлять инициативу и находить нестандартные решения.

Формирование ключевых навыков в дошкольном возрасте осуществляется в процессе совместной деятельности и общения, что соответствует возрастным особенностям детей и обеспечивает целостное

развитие личности.

В процессе целенаправленной педагогической работы у детей формируются следующие группы навыков:

- коммуникативные навыки, включающие умение слушать и понимать собеседника, выражать собственные мысли и чувства, задавать вопросы, аргументировать свою позицию, использовать речь как средство взаимодействия;

- навыки сотрудничества, предполагающие способность работать в группе, договариваться о совместных действиях, распределять роли, оказывать помощь сверстникам и принимать помощь от других;

- креативное мышление, проявляющееся в умении выдвигать оригинальные идеи, находить несколько вариантов решения задачи, проявлять инициативность и гибкость мышления.

Данное направление реализуется через разнообразные формы видов детской деятельности, основанные на активном участии детей и их взаимодействии друг с другом:

- групповые и парные игровые задания, способствующие развитию навыков общения, взаимопонимания и совместного планирования;

- коллективные творческие проекты (создание макетов, рисунков, сюжетных композиций), направленные на формирование ответственности за общий результат и развитие чувства принадлежности к группе;

- театрализованные игры и инсценировки, позволяющие детям осваивать различные социальные роли, развивать эмоциональную выразительность и навыки невербального общения;

- обсуждение проблемных ситуаций, побуждающее детей к анализу, поиску решений и аргументации своей точки зрения;

- рефлексия результатов совместной деятельности, в ходе которой дети учатся оценивать свои действия и действия сверстников, осознавать вклад каждого участника в общее дело.

Особое значение имеет создание педагогом развивающей среды, основанной на принципах сотрудничества, поддержки и уважения индивидуальности ребенка. Педагог выступает не только организатором деятельности, но и партнером, который поощряет инициативу, создает ситуации успеха, помогает детям осознать свои сильные стороны и развить уверенность в собственных возможностях.

Таким образом, развитие ключевых навыков в рамках ранней профориентации способствует формированию у детей дошкольного возраста социально активной, самостоятельной и творческой личности, готовой к дальнейшему обучению и успешной адаптации в изменяющемся мире профессий.

4) Взаимодействие с родителями (законными представителями) воспитанников

Эффективность ранней профориентации детей дошкольного возраста в значительной степени определяется согласованностью действий педагогов и семьи. Родители (законные представители) являются первыми носителями

профессионального опыта и важным источником знаний ребенка о мире труда, профессиональной деятельности и социальных ролях взрослых. Именно в семье формируются первоначальные трудовые установки, ценностное отношение к работе и представления о значимости профессий.

Основной целью взаимодействия с семьей является создание условий для активного включения родителей (законных представителей) в процесс ранней профориентации и формирование единого образовательного пространства «детский сад – семья», обеспечивающего целостность и непрерывность воспитательно-образовательного процесса.

В рамках данного направления решаются следующие задачи:

- повышение педагогической компетентности родителей в вопросах ранней профориентации и возрастных особенностей детей дошкольного возраста при выборе профессии;
- формирование у родителей осознанного понимания роли семьи в развитии интересов и склонностей ребенка;
- вовлечение семьи в воспитательно-образовательный процесс и совместную деятельность с детьми;
- укрепление партнерских отношений между педагогами и родителями;
- создание условий для обмена профессиональным опытом и расширения представлений детей о мире профессий.

Формы работы с родителями должны отличаться разнообразием и быть ориентированы на активное взаимодействие и сотрудничество:

- консультации, родительские собрания, мастер-классы, направленные на информирование родителей о целях, задачах и методах ранней профориентации, а также на обсуждение вопросов поддержки интересов ребенка;
- совместные проекты («Профессия моей семьи», «Моя мама/мой папа на работе», «Профессии наших бабушек и дедушек»), способствующие вовлечению родителей в воспитательно-образовательный процесс и формированию у детей эмоционально значимых представлений о труде;
- участие родителей в мероприятиях (тематические дни, встречи с родителями-представителями различных профессий и т.д.), в ходе которых взрослые знакомят воспитанников с особенностями своей профессиональной деятельности в доступной и наглядной форме;
- вовлечение родителей в создание развивающей среды, включая изготовление атрибутов для сюжетно-ролевых игр, макетов, тематических уголков, отражающих разнообразие профессий.

Особое внимание необходимо уделять формированию доверительных и партнерских отношений между педагогами и родителями, основанные на взаимном уважении и заинтересованности в развитии ребенка. Педагогу необходимо выступать в роли координатора и консультанта, помогая родителям осознать значимость их участия и предоставлять практические рекомендации по поддержке познавательных и творческих инициатив детей в домашних условиях.

Совместная деятельность педагогов и родителей должна способствовать

формированию у детей целостного, позитивного и эмоционально окрашенного представления о труде и профессиях, развитию интереса к различным видам деятельности и формированию ценностного отношения к труду как важной составляющей жизни человека.

МЕТОДЫ РАННЕЙ ПРОФОРИЕНТАЦИИ

Игровые методы

Игра является ведущим видом деятельности ребенка дошкольного возраста и наиболее естественным, психологически комфортным способом познания мира, в том числе мира профессий. Через игровые методы у детей формируются не только первичные представления о различных видах труда, но и ключевые надпрофессиональные навыки: коммуникация, сотрудничество, решение задач, креативность и саморегуляция.

Игровые методы условно можно разделить на три основные группы, взаимодополняющие друг друга: сюжетно-ролевые, дидактические и подвижные игры.

1. Сюжетно-ролевые игры

Сюжетно-ролевая игра представляет собой форму игровой деятельности, где ребенок воспроизводит смыслы человеческих отношений и действий. В контексте профориентации она позволяет «примерить» на себя социальную роль, погрузиться в ее контекст и понять логику профессиональных действий.

Задачи:

- формирование целостного представления о профессиональной деятельности (цель, действия, инструменты, результат, социальная польза);
- развитие диалогической речи, умения договариваться и распределять роли;
- стимулирование воображения, сюжетосложения и моделирования профессиональных ситуаций;
- воспитание уважения к труду и понимания взаимосвязи разных профессий в обществе.

Примеры сюжетно-ролевых игр:

«Город профессий» (комплексная игра): это проект, который объединяет несколько центров интересов («Больница», «Кафе», «Строительная площадка», «Салон красоты», «Автосервис», «Ювелирная мастерская», «Мастерская портного» и т.д.). Дети могут перемещаться между центрами интересов, выполняя разные социально-профессиональные роли. Педагог в данном случае должен помочь установить логические связи между «предприятиями» (например, «строители» построили кафе, в которое «водитель» доставил продукты для «повара»).

«Научная лаборатория»: игра, направленная на формирование исследовательского типа мышления. Воспитанники в роли ученых, лаборантов, изобретателей проводят простейшие опыты (с водой, магнитами,

песком, светом), ведут «дневники наблюдений», делают «открытия». Здесь акцент нужно делать на такие качества, как любознательность, точность, терпение и умение фиксировать результат.

«Космическая станция будущего»: эта игра проецирует интерес детей в будущее, развивая способность предугадывать события той или иной профессии. Роли могут быть как традиционными (командир экипажа, врач), так и фантазийными (инженер по поддержанию гравитации, ксенобиолог, оператор голографической связи). Важно стимулировать детей к придумыванию новых профессий для решения нестандартных задач.

«IT-центр»: моделирует современные цифровые профессии в безопасной, офлайн-среде. Дети могут быть «программистами», составляющими алгоритм из pictogram для игрушки-робота; «дизайнерами», создающими макет приложения на планшете или бумаге; «кибербезопасниками», расшифровывающими коды. Цель – развитие логики, алгоритмического мышления и понимания, что за любым гаджетом стоит труд человека.

2. Дидактические игры

Дидактические игры имеют четко поставленную задачу и правила. Они идеальны для обогащения словарного запаса, систематизации знаний о профессиях, развития познавательных процессов (памяти, внимания, мышления).

Задачи:

- активизация и закрепление профессиональной лексики (названия профессий, инструментов, действий, материалов);
- развитие умения анализировать, сравнивать, обобщать и классифицировать по профессиональным признакам;
- формирование умения следовать правилам и действовать в рамках заданных условий.

Примеры дидактических игр:

«Кто чем занимается?» (лото, парные картинки): Классическая игра на установление соответствия. Усложненный вариант: не просто «повар – плита», а «повар – варит суп», «кондитер – украшает торт», что учит видеть нюансы внутри профессиональной сферы.

«Профессия и инструмент»: игра может проходить в формате «Четвертый лишний» (три инструмента повара и один плотника) или «Найди пару». Важно включать как современные инструменты (графический планшет для дизайнера), так и традиционные (стетоскоп для врача).

«Угадай профессию по описанию»: воспитатель описывает профессию, не называя ее, перечисляя действия, форму, инструменты, место работы. Это развивает словесно-логическое мышление и умение выделять существенные признаки.

«Профессии будущего и настоящего» (игра-классификация): детям предлагаются карточки с профессиями (фермер, программист, робототехник, летчик, полицейский, врач, ветеринар, водитель и т.д.). Задача – обсудить и решить, к какой категории отнести профессию. Ключевая задача педагога – не

дать готовый ответ, а организовать дискуссию, в ходе которой дети придут к выводу, что многие профессии будущего уже существуют, а «старые» профессии меняются (например, фермер сегодня использует дроны).

3. Подвижные игры

Подвижные игры с профессиональным сюжетом развивают общую моторику, координацию, а также закрепляют знания о профессиях через двигательную активность.

Задачи:

- создание двигательного образа профессии (характерные движения, скорость, точность действий);
- развитие физических качеств (ловкость, скорость, выносливость), важных для многих профессий;
- закрепление знаний о профессиях в активной, эмоционально насыщенной форме.

Примеры подвижных игр:

«Строители»: дети делятся на команды. Задача – по эстафете перенести «строительные материалы» (кубики, мягкие модули) и построить заданную конструкцию быстрее и качественнее других. Акцент на слаженность работы в команде и достижение общего результата.

«Почтальоны»: игра с элементами ориентирования. Дети-«почтальоны» должны доставить «письма» (конверты с картинками) по «адресам» (разным уголкам группы или участка, обозначенным символами). Развивает не только быстроту, но и внимание, умение следовать инструкции.

«Спасатели»: командная игра на спасение «пострадавших» (игрушек) из условной «зоны чрезвычайной ситуации» (обруч, тоннель), преодоление «препятствий» (скамейка-мостик, кочки). Данная игра воспитывает ответственность, взаимопомощь, умение действовать в условно-стрессовой ситуации.

Наиболее эффективный подход по ранней профориентации детей дошкольного возраста – интеграция всех видов игр в рамках одной тематической недели или проекта. Например, неделя «Наши защитники» может включать: сюжетно-ролевую игру «Пожарная часть», дидактическую игру «Назови профессию спецтехники», подвижную игру «Спасатели» и творческую деятельность «Нарисуй машину будущего для спасателя». Это создает у ребенка многомерный, эмоционально окрашенный и реальный образ профессионального мира.

Творческие методы

Творческая деятельность является одним из инструментов ранней профориентации, позволяющим ребенку не только узнать о профессии, но и прожить, осмыслить и выразить свое отношение к ней через творчество.

1) Изобразительная деятельность

Изобразительная деятельность (рисование, лепка, аппликация) служит для визуализации детских представлений о профессиях, их атрибутах, условиях труда, а также для выражения личных предпочтений и фантазий.

Задачи:

- визуализация и конкретизация образа профессии, ее предметного мира;
- развитие способности к проектированию и моделированию новых объектов, связанных с профессиональной сферой;
- выражение личного эмоционального отношения к разным видам труда, формирование начальной профессиональной идентичности («я хочу быть таким»);
- развитие мелкой моторики, цветовосприятия, композиционных навыков.

Рекомендуемые формы работ:

Тематическое рисование «Кем я хочу быть»: это ключевая рефлексивная практика. Важно не просто предложить тему, а провести предварительную беседу: «Что делает этот человек?», «Что в его работе самое интересное?», «Какие инструменты ему нужны?», «Какой может быть его рабочая форма?».

Педагогу следует обращать внимание на детали рисунка, задавая уточняющие вопросы, чтобы помочь ребенку углубить образ.

Коллективные панно и макеты «Профессии будущего» или «Город мастеров»: данная форма развивает навыки сотрудничества, планирования и распределения задач. Дети могут объединяться в подгруппы, отвечающие за разные сектора (транспорт, медицина, экология). Рекомендуется использовать смешанные техники: рисование, аппликация, конструирование из бумаги. Итогом становится не просто картина, а предмет для дальнейших сюжетно-ролевых игр.

Раскраски и шаблоны (трафареты) профессий: хотя эта форма более репродуктивна, она эффективна для первоначального знакомства с силуэтом, форменной одеждой, характерными инструментами. Чтобы развивать креативность, рекомендуется предлагать детям доработать шаблон: «Дорисуй, что находится вокруг врача?», «Придумай и раскрась необычную спецодежду для космонавта», «Какое изобретение стоит на столе у этого ученого?».

Лепка «Инструменты и результаты труда»: создание из пластилина, глины или теста инструментов (например, каска строителя, микроскоп, руль корабля) или результатов труда (булка хлеба, символы компьютерных программ, цветы для ландшафтного дизайнера). Тактильный опыт усиливает запоминание и делает образ профессии осязаемым.

2) Конструирование и моделирование

Конструирование переводит абстрактные представления о профессиях в область трехмерного, предметного моделирования. Это переход от изображения к созданию рабочего прототипа, что развивает пространственное, инженерное и логическое мышление.

Задачи:

- развитие способности воплощать замысел в объемной конструкции, понимать взаимосвязь формы, функции и устойчивости объекта;
- формирование основ технического творчества и изобретательства в контексте решения профессиональных задач;
- воспитание умения читать простейшие схемы и действовать по замыслу.

Рекомендуемые формы работ:

LEGO-конструирование и работа с другими конструкторами: «Роботы-помощники»: Задача – сконструировать робота для конкретной профессии (робот-уборщик, робот-исследователь океана, робот-агроном, робот-очиститель аквариума и т.д.). Обсуждение: «Какую проблему он решает?», «Какие датчики и инструменты у него должны быть?».

«Умный город»: проект, объединяющий различные постройки (эко-ферма с автоматическим поливом, больница с вертолетной площадкой, современный вокзал). Дети учатся видеть профессии в контексте целой экосистемы города.

Конструирование из бросового и природного материала: это направление развивает креативность и экологическое мышление.

Из коробок, бутылок, крышек, веточек и шишек можно создать: «Фантастический космодром», «Лабораторию эколога», «Телестудию будущего». При организации данного вида деятельности акцент делается на вторичном использовании материалов, что связывает профориентацию с идеей устойчивого развития.

Моделирование рабочих мест и техники: создание из картона, бумаги и подручных средств моделей: «Кабина пилота», «Супермаркет с кассами», «Спасательный катер», «Фотостудия». Такие модели становятся пространством для последующей игры, делая ее более содержательной и реалистичной. Важно привлекать детей к планированию: «Что обязательно должно быть на рабочем месте архитектора?».

3) Театрализация

Театрализация — это метод «проживания» профессии, который развивает эмпатию, эмоциональный интеллект, коммуникативные навыки и умение действовать в заданных обстоятельствах.

Задачи:

- «Проживание» профессиональной роли через действие, слово, эмоцию, что ведет к более глубокому пониманию ее сути;
- развитие связной речи, выразительности, умения импровизировать и взаимодействовать с партнерами;
- преодоление стеснительности, развитие уверенности в себе через перевоплощение.

Рекомендуемые формы работ:

Инсценировки сказок и историй о профессиях: можно использовать как адаптированные народные сказки («Алдар көсе» в версии «Алдар көсе - космонавт»), так и специально написанные короткие пьесы или рассказы. Суть – показать профессию в действии, в момент решения проблемы. После инсценировки обязательна рефлексия: «Почему персонажу удалось справиться?», «Какие качества ему помогли?».

Кукольный и пальчиковый театр: этот метод хорошо подходит для отработки диалогов между представителями разных профессий. Например, куклы-строители обсуждают план, врач дает рекомендации пациенту. Дети, управляя куклой, часто чувствуют себя раскрепощеннее и смелее проявляют

речевую активность.

Театр масок или шляп профессий: использование простого символического атрибута (маска, головной убор, шарф) помогает ребенку быстро войти в роль и сосредоточиться на действии и общении.

Творческие методы наиболее эффективны в связке с другими видами деятельности. Например, цикл «Профессия — Эколог» может включать:

- рисование «Машина для очистки океана»;
- конструирование из бросового материала «Фильтр для воздуха»;
- театрализацию этюда «Экологи спасают лесную речку».

Такой комплексный подход обеспечивает многостороннее, глубокое и лично значимое для ребенка погружение в мир профессий, где знание, умение и отношение сливаются в едином творческом акте.

Познавательные-исследовательские методы

Познавательная-исследовательская деятельность направлена на формирование у детей основ исследовательского типа мышления, который является ключевым для большинства современных и будущих профессий. Эти методы не просто дают знания о профессиях, а погружают ребенка в логику профессиональной деятельности: от постановки вопроса и выдвижения гипотезы к проверке, анализу результата и выводам. Через такие методы мир профессий предстает как динамичное пространство для решения задач и получения новых знаний.

1) Беседы и мини-рассказы

Данные методы служат для структурирования знаний, активизации личного опыта детей и формирования у них связного, осмысленного представления о профессиональной деятельности.

Задачи:

- систематизация и расширение представлений о содержании, условиях и социальной значимости труда;
- развитие связной монологической и диалогической речи в контексте профессиональной тематики;
- стимулирование любознательности и формирование умения задавать содержательные вопросы,
- связь абстрактного понятия «профессия» с конкретными примерами из жизни семьи и социума.

Рекомендуемые формы работ:

Эвристические беседы: в отличие от информационной, такая беседа строится вокруг серии открытых вопросов, побуждающих ребенка к размышлению. Тема «Профессия – строитель»: «Из чего можно построить дом?», «Почему в городе много многоэтажных домов?», «Что нужно сделать, чтобы дом был безопасным?», «Кто, кроме человека с каской, участвует в стройке?». Роль педагога – направлять цепочку рассуждений, подводить детей к самостоятельным умозаключениям.

Мини-рассказы с элементами интервью и проблемной ситуации: рассказ строится не как сухое описание, а как история с сюжетом. Пример: «Сегодня утром Алия-врач пришла в больницу и обнаружила, что новый аппарат для

проверки зрения молчит. Что ей делать? Позвать инженера-наладчика? А если его нет? Может, посмотреть инструкцию? Или проверить, включен ли он в розетку?». После рассказа следует обсуждение: «Какие шаги предприняла Алия?», «Почему важна внимательность?».

«Гость группы» (в формате живого диалога или заранее записанного интервью): приглашение представителя профессии (родителя, сотрудника детского сада) является самым эффективным методом. Ключевой момент: подготовка детей к встрече.

Совместно с ними формулируются вопросы, которые интересуют именно их: «Что было самым сложным, когда Вы учились?», «Бывают ли у Вас неудачи и как Вы с ними справляетесь?», «Что в Вашей работе самое приятное?». Это формирует уважение к эксперту и осознанный подход к получению информации.

2) Элементарные опыты и экспериментирование

Практическое экспериментирование позволяет детям «прикоснуться» к методам труда представителей научно-технических профессий, понять связь между действием и результатом, развить наблюдательность и аккуратность.

Задачи:

- формирование первичных навыков планирования эксперимента, наблюдения, фиксации результата и формулировки вывода;
- погружение в суть исследовательских профессий через практическое действие;
- развитие сенсорного восприятия и умения работать с различными материалами и приборами (лупа, весы, мерные стаканы, магниты).

Рекомендуемые формы работ (связь с профессиями):

«Профессия – эколог/почвовед»: опыт «Фильтрация воды»: Исследование, как разные материалы (песок, уголь, вата) очищают загрязненную воду. Обсуждение: «Какая смесь фильтров лучше?», «Как это используют на станциях очистки?».

Наблюдение «Компост»: закладка мини-компостной ямы (очистки, листья) и наблюдение за процессом разложения. Формирование понятия о круговороте веществ и профессии специалиста по переработке отходов.

«Профессия – инженер-строитель/материаловед»: эксперимент «Прочность моста»: из бумаги, картона, деревянных палочек дети конструируют мостики и тестируют их прочность, добавляя груз. Исследуется вопрос: «Какой материал выдерживают больше?».

Опыт «Свойства материалов»: исследование, что тонет, а что плавает (для судостроителя); что притягивается магнитом (для сортировщика металла); какая поверхность скользкая, а какая шероховатая (для проектировщика дорог).

«Профессия – лаборант/ученый»: наблюдение с помощью лупы/микроскопа: Изучение структуры листа, крыла насекомого, кристаллов соли. Ведение «Журнала наблюдений» с зарисовками.

Опыты с превращениями: растворение и кристаллизация соли, смешивание цветов, надувание воздушного шарика с помощью соды и уксуса.

Анализ: «Что было? Что стало? Почему?».

3) Виртуальные экскурсии и мультимедийные ресурсы

Использование цифровых технологий позволяет преодолеть пространственные ограничения и показать детям реальные рабочие места, процессы и технологии, которые невозможно увидеть в непосредственном окружении.

Задачи:

- расширение кругозора за счет знакомства с редкими, высокотехнологичными или удаленными профессиональными средами;
- формирование реалистичного, а не сказочного образа современного производства и науки;
- развитие медиаграмотности: умения воспринимать и анализировать визуальную информацию.

Рекомендуемые формы работ:

Тематические виртуальные туры: на современную ферму или агрокомплекс: показать не просто коров, а автоматизированные системы доения, климат-контроль в теплицах, работу агронома с дронами для мониторинга полей.

В научную лабораторию или музей науки: увидеть, как выглядят настоящие приборы, как ученые проводят опыты.

На завод (например, по производству игрушек или продуктов питания): проследить этапы производства от идеи до упаковки, увидеть труд людей разных специальностей на конвейере и в цеху.

В IT-компанию или центр управления полетами: понять, как выглядит рабочее место программиста, дизайнера, системного администратора.

Рекомендации к проведению:

Подготовка: определить цель просмотра («Сегодня мы будем как настоящие инженеры, чтобы понять, как собирают машину»).

Активный просмотр: во время просмотра педагог останавливает видео, задает наводящие вопросы («Кто это? Что он делает? Как называется этот инструмент?»).

Рефлексия и закрепление: после просмотра – обязательное обсуждение: «Что вас удивило?», «Какая профессия показалась самой интересной и почему?», «Что нового вы узнали о работе [название места]?». Идеально связать увиденное с последующей игровой или продуктивной деятельностью («Давайте построим свой конвейер из конструктора»).

Важное правило: Виртуальная экскурсия – это не пассивный просмотр мультфильма, а инструмент для совместного исследования с обязательной педагогической поддержкой и последующим осмыслением.

Познавательные-исследовательские методы должны выстраиваться в логическую цепочку: от вопроса и гипотезы (проблемная беседа) → к проверке (опыт) → и анализу результата (рефлексивная беседа, создание отчета в виде рисунка или модели). Такой подход наиболее точно моделирует реальный профессиональный цикл и воспитывает в ребенке не пассивного потребителя информации, а активного исследователя и будущего профессионала.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РОДИТЕЛЯМИ (ЗАКОННЫМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ)

Взаимодействие с родителями (законными представителями) является важным условием успешного воспитания и развития ребенка. Активное вовлечение родителей в воспитательно-образовательный процесс способствует расширению кругозора детей, формированию уважительного отношения к труду взрослых, развитию познавательного интереса и укреплению отношений между детьми и родителями.

Формы работы с родителями

1) Презентации профессий родителей

Данная форма работы направлена на знакомство детей с разнообразием профессий и особенностями трудовой деятельности взрослых.

Формы проведения:

- устные рассказы родителей о своей профессии;
- мультимедийные презентации с фотографиями, видеоматериалами;
- демонстрация инструментов, спецодежды, атрибутов профессии;
- виртуальные экскурсии на рабочее место.

Пример форм проведения:

Акция «Гость группы»: приглашение родителей редких или технологичных профессий для простого рассказа о своем деле.

Рекомендуемый материал для родителей:

Чек-лист для родителей «Как обсуждать работу без скуки» (*Приложение №1*)

Педагогическая ценность:

- расширение представлений детей о мире профессий,
- формирование уважения к труду взрослых;
- развитие коммуникативных навыков.

2) Мастер-классы

Мастер-классы проводятся родителями с целью передачи практических навыков и знакомства детей с элементами профессиональной деятельности или семейных традиций.

Возможные направления:

- кулинарные мастер-классы;
- творческие (рисование, лепка, декоративно-прикладное искусство);
- технические (конструирование, моделирование);
- спортивные и оздоровительные.

Примерные формы проведения:

Квест «Калейдоскоп профессий» (*Приложение №2*)

«Мастерская флориста»: создание небольших бутоньерок или композиций из живых цветов или сухоцветов;

«Дизайнер одежды»: декорирование футболок тканевыми маркерами или создание нарядов для кукол из лоскутов.

Результаты:

- развитие мелкой моторики и творческих способностей;
- формирование интереса к совместной деятельности;
- укрепление сотрудничества между педагогами, детьми и родителями.

3) Семейные проекты

Семейные проекты предполагают совместную деятельность ребенка и родителей, направленную на исследование, творчество и презентацию результатов.

Примеры проектов: «Профессии моей семьи», «Один день на работе у родителей», «Чем я хочу заниматься в будущем».

Этапы реализации: выбор темы, сбор информации, творческое оформление, презентация проекта в группе.

Педагогическая значимость: развитие исследовательских навыков, формирование ответственности и самостоятельности, укрепление семейных связей.

РОЛЬ ПЕДАГОГА

В условиях современного образовательного пространства педагог занимает центральное место в создании развивающей среды, направленной на всестороннее и гармоничное развитие личности ребенка. Его профессиональная деятельность основывается на принципах сотрудничества, уважения к возрастным особенностям и индивидуальным возможностям каждого ребенка и активной поддержки детской инициативы.

Педагог организует воспитательно-образовательный процесс с учетом интересов, потребностей и возможностей детей, выступая инициатором различных видов детской деятельности — игровой, познавательной, творческой и исследовательской. При этом он не только направляет, но и становится полноправным участником совместной деятельности, демонстрируя примеры партнерского взаимодействия. Педагог предлагает детям проблемные ситуации и игровые идеи, вовлекает их в обсуждение и планирование предстоящей деятельности, поддерживает активность и самостоятельность, избегая излишнего контроля и давления.

Важной задачей педагога является поддержка инициативы и фантазии воспитанника. Для этого создаются условия, способствующие проявлению воображения, творческого мышления и самостоятельности. Педагог принимает детские идеи без критических и оценочных суждений, поощряет нестандартные решения, задает открытые вопросы, побуждающие к размышлению, и предоставляет возможность экспериментировать, пробовать новые способы действий и самовыражения.

Особое внимание уделяется созданию условий для свободного выбора. Педагогу рекомендуется организовать развивающую среду таким образом, чтобы ребенок мог самостоятельно выбирать вид деятельности, материалы, партнеров по игре и способы реализации собственных замыслов. Обеспечивать вариативность среды, доступность оборудования, возможность смены активности в течение дня и уважительное отношение к

индивидуальному темпу развития каждого ребенка.

Педагог также способствует формированию у детей самостоятельности и ответственности. В процессе организованной деятельности дети учатся принимать решения, планировать свои действия и осознавать результаты своей работы. Этому способствуют поручения, распределение игровых ролей, участие в подготовке и проведении совместных мероприятий, а также обсуждение итогов деятельности и элементарная рефлексия.

Неотъемлемой частью профессиональной деятельности педагога является создание эмоционально благоприятной и психологически безопасной среды.

Педагог поддерживает атмосферу доверия, проявляет доброжелательность и уважение, учитывает эмоциональное состояние каждого ребенка, формирует навыки конструктивного общения и взаимодействия в группе, а также предупреждает и сглаживает возможные конфликтные ситуации.

Кроме того, педагог осуществляет систематическое наблюдение и педагогическое сопровождение детской деятельности. Анализируя интересы, достижения и затруднения детей, он корректирует воспитательно-образовательный процесс, сохраняя при этом ведущую роль детской инициативы. Такое сопровождение позволяет обеспечить развитие, своевременную поддержку и создание условий для личностного роста ребенка.

Таким образом, роль педагога заключается не в передаче готовых знаний, а в создании условий для активного, осмысленного и радостного познания окружающего мира. Педагог выступает наставником, партнером и помощником, способствующим раскрытию потенциала каждого ребенка и формированию уверенности в собственных возможностях.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ранняя профориентация детей дошкольного возраста является одним из важных компонентов современного дошкольного образования, направленным на формирование у детей начальных представлений о трудовой деятельности, и уважительного отношения к представителям различных профессий.

Данная работа реализуется через интеграцию организованной деятельности в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348) и Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499), способствуя достижению целевых ориентиров в социальном развитии и познавательной активности ребенка.

В дошкольном возрасте закладываются основы личностного развития, интересы и склонности ребенка, поэтому знакомство с профессиональной деятельностью взрослых должно осуществляться в доступной, эмоционально привлекательной и игровой форме. При этом важно избегать стереотипизации (например, «строитель – только мужчина», «няня – только женщина») и излишней ранней специализации, которая может сузить кругозор ребенка. Основная цель – не подготовка к конкретной профессии, а расширение картины мира, развитие гибких навыков (коммуникации, креативности, решения задач) и формирование положительного образа трудовой деятельности в целом.

Использование игровых, творческих и познавательно-исследовательских методов способствует активному вовлечению детей в воспитательно-образовательный процесс. Через сюжетно-ролевые игры (например, «Биолаборатория», «Космопорт», «Эко-патруль»), проекты, мастер-классы и творческие задания воспитанники получают возможность примерить на себя не только традиционные, но и перспективные социальные роли: экоаналитика, специалиста по робототехнике, дизайнера виртуальных пространств, генетического консультанта, сити-фермера. Это позволяет осознать значимость труда, его инновационный характер и многообразие результатов.

Особую роль в организации ранней профориентации играет педагог, который выступает не только источником знаний, но и партнером, наставником и организатором развивающей среды. Педагог поддерживает детскую инициативу, создает условия для свободного выбора деятельности, учитывает возрастные особенности и индивидуальные возможности каждого ребенка и способствует формированию положительного эмоционального отношения к труду.

Не менее значимым является взаимодействие с семьей воспитанника, которое позволяет расширить образовательное пространство и сделать процесс профориентации более содержательным и практико-ориентированным. Активное участие родителей в совместных проектах, презентациях профессий (в том числе профессий будущего)

и игровых мероприятиях способствует укреплению детско-родительских отношений и формированию у детей целостного представления о профессиональном мире.

Таким образом, системная и целенаправленная работа по ранней профориентации в дошкольной организации, выстроенная в соответствии с содержанием Типовой программы и с учетом современных тенденций, создает условия для гармоничного развития личности ребенка. Она формирует предпосылки для будущего осознанного выбора, развивает адаптивность исследовательский интерес, что способствует успешной социализации. Заложенные в дошкольном возрасте основы интереса к труду и познавательной активности становятся прочным фундаментом для дальнейшего выбора профессии.

Чек-лист для родителей «Как обсуждать работу без скуки»

Цель: трансляция ценности труда через живое общение и создание положительного имиджа профессиональной деятельности

1. Уйдите от дежурных фраз: вместо вопроса «Как дела на работе?» расскажите о самом необычном событии дня. Ребенку интересны детали и эмоции, а не сухие факты;
2. Станьте «супергероем» своего дела: объясните какую «сверхспособность» вы сегодня использовали – кому помогли, какую проблему решили или что создали с нуля;
3. Переведите на «детский язык»: сравните свои задачи с понятными ребенку процессами (например, «составление отчета – это сборка сложного конструктора по инструкции»)
4. Поделитесь факапом (ошибкой): расскажите, что у вас не получилось и как вы это исправили. Это научит ребенка не бояться трудностей и покажет, что взрослые тоже учатся
5. Используйте «веждоки»: покажите пример, связанный с вашей работой (чертеж, бейдж, образец материала, спецодежду). Визуализация делает рассказ осязаемым
6. Устройте игру в «мини-стажировку»: предложите ребенку помочь в простом деле – отсортировать папки, разобрать почту, придумать название для проекта
7. Спросите совета: «Как бы ты поступил на моем месте, если бы...». Это повышает значимость ребенка и развивает его логику.

Сценарий Квест «Калейдоскоп профессий»

Цель: закрепить знания о различных профессиях и результатах труда

Возраст воспитанников: дети 4х, 5 лет

Атрибуты: Маршрутные листы, конверты с заданиями, сундук с «сюрпризом», жетоны-звездочки

Ход мероприятия:

1. Вступление (Сбор в музыкальном зале)

Посмотрите-ка вокруг:

Мир профессий — верный друг!

Чтобы город открывался,
Каждый честно чтоб трудился,
Мы отправимся в поход —
Нас «Калейдоскоп» зовёт!
Получайте карту в руки,
В нашем граде нет и скуки!

Ведущий: «Ребята, сегодня в наш детский сад пришла посылка, но она заперта на кодовый замок. Чтобы получить код, нам нужно совершить путешествие по городу Мастеров и доказать, что мы много знаем о разных работах. Готовы?»

(Дети делятся на команды, получают маршрутные листы).

2. Основная часть (Маршрут по станциям)

Станция 1: «Архитектурное бюро»

Кирпичи кладет он в ряд,
Строит школу и детсад.
Чтобы дом стоял века,
Нужна крепкая рука.
Мастер чертит план на листе —

Кто он, скажем дружно вместе? (Архитектор / Строитель)

Задание: Команде нужно по чертежу (схеме) построить здание из крупного конструктора или мягких модулей.

Папа-Строитель (родитель): руководит стройкой, учит правильно держать чертёж и проверять прочность стен

Вопрос: «Кто создает проект дома на бумаге?» (Архитектор).

Награда: Пазл коллажа «Город мастеров»

Станция 2: «Ресторан „Вкуснотеево“»

Игра «Суп или компот»: Перед детьми корзина с муляжами овощей и фруктов. Нужно быстро разложить их в две кастрюли: овощи — для борща, фрукты — для компота.

Капризный посетитель в кафе (родитель): просит детей-поваров составить меню из блюд только на букву «К»

Усложнение: Угадать продукт на ощупь в «чудесном мешочке».

Награда: Пазл коллажа «Город мастеров»

Станция 3: «Медицинский центр»

Задание «Собери аптечку»: Из множества предметов (игрушки, инструменты, бинты, шоколадки) нужно выбрать только те, что необходимы врачу скорой помощи.

Мама-Врач (родитель): проводит инструктаж по «первой помощи», загадывает загадки про витамины.

Игра: «Полезно-вредно» (хлопаем, если продукт полезен для здоровья, топаем, если нет).

Награда: Пазл коллажа «Город мастеров»

Станция 4: «Пожарная часть»

Папа-пожарник (родитель) организует эстафету: Нужно надеть каску, «проехать» змейкой на игрушечной машине и «потушить огонь» (сбить кеглю синим мячом).

Вопрос: «По какому номеру вызывают пожарных?»

Награда: Пазл коллажа «Город мастеров»

Станция 5: «Салон «Стиль»

Мама-модельер (родитель) выполняет вместе с детьми задание: Из предложенных аксессуаров (шляпы, шарфы, очки, бусы) нужно нарядить «модель» по заданному стилю (например, «на бал» или «на спортивную тренировку»).

Награда: Пазл коллажа «Город мастеров»

2. Финал (Общий сбор)

Собрали мы детали в ряд,

Глаза у мастеров горят!

Калейдоскоп мы закрутили,

Все тайны дела приоткрыли.

Профессий много на земле,

Но главное — найти... (Себе!)

Команды возвращаются к Ведущему. Складывают из заработанных пазлов коллаж «Город мастеров»

В финале квеста активный папа или мама может сыграть главного Мастера города, который проверяет «паспорта мастерства» у команд и торжественно открывает сундук с подарками.

Ведущий: «Молодцы! Вы прошли все испытания. Теперь мы знаем, что любая работа важна и требует знаний. Открываем наш сундук!»

(В сундуке могут быть медали «Юный мастер» или наборы для творчества)

Приложение №3

Примеры видов детской деятельности по ранней профориентации

ИГРОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

1. Дидактические игры:

- «Кому что нужно для работы»

Цель: закреплять знания детей о профессиях и инструментах труда.

Материалы: карточки с изображением профессий и предметов труда.

Ход игры:

воспитатель показывает карточку с профессией, дети подбирают соответствующие предметы.

Пример:

- врач — градусник, шприц
- повар — кастрюля, ложка
- строитель — молоток, кирпич

- «Угадай профессию»

Цель: развивать логическое мышление и речь.

Ход игры: воспитатель описывает действия человека определённой профессии, дети должны угадать.

Пример:

- «Этот человек лечит людей, работает в больнице» — врач
- «Он печёт хлеб и булочки» — пекарь
- «Он водит автобус» — водитель

- «Что лишнее?»

Цель: учить детей выделять предметы, относящиеся к определённой профессии.

Материалы: карточки с изображением инструментов.

Ход игры: детям предлагается набор картинок, среди которых один предмет лишний.

Пример: кастрюля, половник, сковорода, молоток — лишний **МОЛОТОК**.

- «Кто где работает»

Цель: формировать представление о месте работы разных специалистов.

Материалы: карточки с профессиями и местами работы.

Ход игры: дети соединяют карточки.

Пример:

- врач — больница
- повар — кухня
- учитель — школа
- продавец — магазин

- «Продолжи предложение»

Цель: развивать речь и закреплять знания о профессиях.

Ход игры: воспитатель начинает предложение, дети заканчивают.

Пример:

- Повар готовит... (еду)
- Врач лечит... (людей)
- Водитель управляет... (машиной)

- «Чей инструмент?»

Цель: закреплять знания об инструментах различных профессий.

Материалы: карточки с инструментами.

Ход игры: дети определяют, кому принадлежит инструмент.

Пример:

- ножницы — парикмахеру
- молоток — строителю
- половник — повару

- «Собери профессию»

Цель: формировать целостное представление о профессии.

Материалы: разрезные картинки (пазлы) с изображением профессий.

Ход игры:

дети собирают картинку и называют профессию.

- «Назови действие»

Цель: закреплять знания о трудовых действиях.

Ход игры:

воспитатель показывает картинку профессии, дети называют действия.

Пример:

- врач — лечит
- строитель — строит
- продавец — продаёт

2. Сюжетно-ролевые игры

- «Салон красоты»

Цель: познакомить детей с профессиями визажиста, мастера маникюра и парикмахера.

Роли: администратор, парикмахер, визажист, клиент.

Оборудование: расчёски, зеркало, игрушечная косметика, заколки.

Ход игры:

клиенты приходят в салон, администратор записывает их на приём.

Парикмахер делает причёску, визажист «накладывает макияж».

- «Служба доставки»

Цель: познакомить с профессией курьера.

Роли: оператор, курьер, клиент.

Оборудование: коробки, сумки для доставки, игрушечный телефон.

Ход игры:

клиент делает «заказ», оператор принимает его, курьер доставляет посылку.

- «Телестудия»

Цель: познакомить детей с профессиями телеведущего, оператора и журналиста.

Роли: ведущий, оператор, корреспондент, зрители.

Оборудование: игрушечная камера, микрофон.

Ход игры:

ведущий проводит «телепередачу», оператор снимает, корреспондент берёт интервью.

- «Супермаркет»

Цель: познакомить с современными профессиями: кассир, консультант, менеджер.

Роли: кассир, продавец-консультант, покупатели.

Оборудование: касса, корзины, игрушечные товары.

Ход игры:

покупатели выбирают товары, консультант помогает, кассир принимает оплату.

- «Аэропорт»

Цель: познакомить с профессиями пилота, стюардессы и диспетчера.

Роли: пилот, стюардесса, пассажиры, диспетчер.

Оборудование: стулья (самолёт), билеты.

Ход игры:

пассажиры проходят «регистрацию», пилот управляет самолётом, стюардесса помогает пассажирам.

- «IT-центр»

Цель: познакомить с профессией программиста и специалиста по компьютерам.

Роли: программист, клиент, консультант.

Оборудование: игрушечные компьютеры, клавиатура.

Ход игры:

клиенты приходят с «проблемой», программист помогает «починить компьютер».

- «Фитнес-клуб»

Цель: познакомить с профессией тренера.

Роли: тренер, посетители.

Оборудование: мячи, обручи, коврики.

Ход игры:

тренер проводит «занятие», дети выполняют упражнения.

- «Туристическое агентство»

Цель: познакомить с профессией менеджера по туризму.

Роли: менеджер, туристы.

Оборудование: карты, фотографии стран.

Ход игры:

туристы выбирают «путешествие», менеджер рассказывает о странах.

3. Подвижные игры

- «Водители»

Цель: познакомить детей с профессией водителя, развивать координацию движений и внимание.

Оборудование: обручи или игрушечные рули.

Ход игры:

дети – «водители». Они «едут» по площадке, обходя препятствия. По сигналу воспитателя «Стоп!» должны остановиться.

- «Пожарные на вызове»

Цель: познакомить с профессией пожарного, развивать быстроту и ловкость.

Оборудование: ведёрки, кубики (обозначают «огонь»).

Ход игры:

по сигналу воспитателя дети – «пожарные» бегут к «пожару» и «тушат» его, перенося «воду».

- «Строители»

Цель: формировать представление о профессии строителя.

Оборудование: кубики или мягкие модули.

Ход игры:

дети делятся на команды. По сигналу они переносят «строительные материалы» и строят дом или башню.

- «Доставь посылку»

Цель: познакомить с профессией почтальона или курьера.

Оборудование: конверты, коробки, обручи (дома).

Ход игры:

дети должны быстро доставить «посылку» в нужный «дом».

- «Самолёты»

Цель: познакомить с профессией пилота.

Оборудование: флажки или обручи (аэродромы).

Ход игры:

дети – «самолёты». Они «летают» по площадке. По сигналу «Посадка!» должны занять свободный «аэродром».

- «Поварята»

Цель: познакомить с профессией повара.

Оборудование: корзины, муляжи продуктов.

Ход игры:

дети собирают «продукты» и относят их на «кухню» для приготовления еды.

- «Спасатели»

Цель: познакомить с профессией спасателя.

Оборудование: игрушки или куклы.

Ход игры:

дети должны быстро добежать до «пострадавшего» и перенести его в безопасное место

- «Кто как работает»

Цель: закрепить знания о трудовых действиях разных профессий.

Ход игры:

воспитатель называет профессию, а дети показывают движение.

Например:

- строитель — «кладёт кирпичи»
- повар — «мешает суп»
- водитель — «крутит руль»

ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ**Рисование «Нарисуй профессию»**

Цель: познакомить детей с разными профессиями через рисование.

Материалы: бумага, карандаши, фломастеры, краски.

Ход:

дети выбирают профессию (врач, повар, строитель, водитель) и рисуют человека на рабочем месте. После рисования каждый ребёнок рассказывает, что делает его персонаж.

Аппликация «Профессия моих родителей»

Цель: развивать мелкую моторику и закреплять знания о профессиях.

Материалы: цветная бумага, ножницы, клей, шаблоны инструментов.

Ход:

дети создают картинку, наклеивая предметы, связанные с профессией (шприц для врача, кастрюля для повара, молоток для строителя).

Лепка «Мои друзья»

Цель: познакомить с профессиями через пластилин или глину.

Материалы: пластилин, ножики, формочки.

Ход:

дети лепят фигурки людей разных профессий и обсуждают, чем они занимаются.

Конструирование «Строим город»

Цель: формировать представление о профессии строителя, архитектора.

Материалы: кубики, конструкторы LEGO, деревянные блоки.

Ход:

дети строят дома, дороги, учреждения, обсуждая, кто работает на стройке и что делает.

Творческая игра «Профессии в театре»

Цель: развивать воображение и навыки коммуникации.

Материалы: куклы, маски, костюмы, реквизит.

Ход:

дети инсценируют профессии: врач лечит пациента, повар готовит еду, водитель управляет машиной.

Рисование пальчиками «Мой рабочий день»

Цель: закреплять представление о трудовых действиях.

Материалы: краски, бумага.

Ход:

дети рисуют основные действия выбранной профессии (строитель — кладёт кирпич, повар — мешает суп, врач — измеряет температуру).

Творческая аппликация «Собери инструмент»

Цель: закрепить знания о предметах труда.

Материалы: картинки инструментов, клей, бумага.

Ход:

дети наклеивают инструменты, соответствующие профессии (молоток — строитель, кастрюля — повар, шприц — врач).

Коллаж «Мир профессий»

Цель: формировать общее представление о профессиях.

Материалы: журналы, клей, ножницы, картон.

ХОД:

дети вырезают изображения людей на работе и создают коллективный коллаж «Наш город профессий».

4. ТРУДОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

«Помощники повара»

Цель: познакомить с профессией повара.

Материалы: игрушечная посуда, продукты для игры, кухонные принадлежности.

Действия детей: моют овощи и фрукты (игровые), раскладывают продукты по корзинам, «готовят» салат или суп.

«Маляр и строитель»

Цель: знакомство с профессией строителя.

Материалы: кубики, строительный конструктор, кисточки, цветная бумага.

Действия детей: строят «дом», раскрашивают «стены», сортируют строительные материалы по размеру и цвету.

«Садовники»

Цель: познакомить с профессией садовника или агронома.

Материалы: лейки, горшки, игрушечные семена или настоящие растения.

Действия детей: поливают цветы, пересаживают растения, ухаживают за «огородом».

«Уборка в группе»

Цель: формировать трудовые навыки и понимание профессии уборщика.

Материалы: тряпки, веник, игрушечная метёлка, совок.

Действия детей: протирают столы, убирают игрушки, сортируют предметы по местам.

«Почтальоны»

Цель: познакомить с профессией почтальона.

Материалы: конверты, коробки, почтовые ящики (игровые).

Действия детей: «доставляют» письма и посылки в разные «дома» (обручи), сортируют корреспонденцию.

«Парикмахеры»

Цель: знакомство с профессией парикмахера.

Материалы: расчёски, игрушечные ножницы, куклы.

Действия детей: причёсывают куклам волосы, делают «стрижку», расставляют инструменты на рабочем месте.

«Водители и логисты»

Цель: знакомство с профессией водителя и курьера.

Материалы: игрушечные машинки, коробки, обручи.

Действия детей: перевозят «грузы», доставляют посылки, следят за «правилами дорожного движения».

«Спасатели»

Цель: познакомить с профессией спасателя.

Материалы: игрушки, куклы.

Действия детей: «спасают» игрушку из «опасной зоны», переносят её в безопасное место, координируют действия с другими детьми.

«Помощники библиотекаря»

Цель: знакомство с профессией библиотекаря.

Материалы: детские книги, корзины, карточки для сортировки.

Действия детей: расставляют книги по полкам, сортируют по цвету или жанру, делают «выдачу» книг другим детям.

«Мастера ремонта»

Цель: знакомство с профессиями ремонтника или плотника.

Материалы: наборы конструктора, мягкие инструменты.

Действия детей: чинят «поломанные» игрушки, соединяют детали, сортируют инструменты.

5. ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

«Что делает врач?»

Цель: познакомить с профессией врача через наблюдение и исследование.

Материалы: игрушечный медицинский набор, термометр, стетоскоп, куклы.

Действия детей: исследуют «пациентов» (кукол), измеряют температуру, «слушают» сердцебиение, делают выводы о работе врача.

«Строим и проверяем»

Цель: познакомить с профессией строителя и архитектора через экспериментирование.

Материалы: кубики, конструктор, разные основания (картон, ткань).

Действия детей: строят «дом», проверяют, какой фундамент устойчивее, обсуждают, кто помогает строителям и какие инструменты используют.

«Почтовое исследование»

Цель: познакомить с профессией почтальона через наблюдение и сортировку.

Материалы: конверты, коробки, марки, почтовые ящики.

Действия детей: сортируют письма и посылки по адресам, исследуют, как письма «путешествуют» от отправителя к получателю.

«Исследуем растения»

Цель: познакомить с профессией садовника, агронома.

Материалы: семена, лейки, горшки, земля.

Действия детей: сажают семена, наблюдают рост растений, обсуждают, какой уход нужен, делают рисунки или схемы развития растений.

«Кулинарный эксперимент»

Цель: познакомить с профессией повара через опыт с продуктами.

Материалы: фрукты, овощи, игрушечная посуда.

Действия детей: смешивают продукты, наблюдают изменения (например, сок из фруктов), обсуждают процесс приготовления еды.

«Исследуем инструменты»

Цель: знакомство с разными профессиями через изучение инструментов.

Материалы: игрушечные инструменты (молоток, кисточка, кастрюля, шприц).

Действия детей: исследуют, для чего нужен каждый инструмент, какие профессии его используют, группируют инструменты по профессиям.

«Профессии в городе»

Цель: формировать представление о профессиях через наблюдение.

Материалы: картинки города, фигурки людей, игрушечный транспорт.

Действия детей: исследуют, где работают врачи, строители, пожарные, водители, делают выводы о роли профессий в жизни города.

«Спасатели на проверке»

Цель: познакомить с профессией спасателя через эксперимент.

Материалы: игрушки, кубики, «опасные зоны».

Действия детей: пробуют разные способы «спасения» игрушки, обсуждают, какой способ быстрее и безопаснее.

«Исследуем воду»

Цель: знакомство с профессиями, связанными с водой (водители пожарных машин, сантехники).

Материалы: миски с водой, игрушечные машины, лейки.

Действия детей: экспериментируют с водой (переливание, транспортировка), обсуждают, как эти профессии используют воду.

«Проверяем технику»

Цель: познакомить с профессиями инженеров и механиков.

Материалы: простые конструкторы, игрушечные машинки.

Действия детей: разбирают и собирают игрушечную технику, исследуют, как она работает, обсуждают задачи инженеров.

Приложение 4

Методический кейс: ранняя профориентация дошкольников (из педагогического опыта)

№	Направление	Ссылки
8.	Ювелирная мастерская	https://youtu.be/SWw7tRWHGfo
		https://youtube.com/shorts/8jJ3qjvllps?feature=share
		https://youtube.com/shorts/L7REZ0GrrQw
		https://youtu.be/d7NKQZiQM4I
		https://youtu.be/Mh2NxM4V1_A?si=3t5tPiV9CV9He07b
9.	Кулинарная мастерская	https://youtube.com/shorts/J08guMoSSV4
		https://youtu.be/1qUAknGqwHU?si=w52WBCy7R8ZI3q2Y
		https://youtu.be/hemzKBxdH0E?si=m8g-MawxmvNCWhzR
		https://youtu.be/fSnzT41B4WM?si=y_KINoJsVLJDXBg6
		https://youtu.be/LKY0mq3Rk58?si=jGZU5Po2c-KDoQkZ
10.	Мастерская портного	https://youtube.com/shorts/XRiZM_wDSA4
		https://youtu.be/Vmh3Ab7xq_c
		https://youtube.com/shorts/PxPHenv4pgA
		https://youtube.com/shorts/-oJmDgnat4o
		https://youtube.com/shorts/XRiZM_wDSA4
11.	Инженерная лаборатория	https://youtu.be/6WidWBQVOc8
		https://youtu.be/JIeruzMPRvI
		https://youtu.be/RDN9RuzUC10?si=29eXHwBjdbmRt1IU
		https://youtube.com/shorts/n8tnuIV4HQY
		https://youtube.com/shorts/CRqPg28d5oE
12.	Строительная площадка	https://youtube.com/shorts/GqbZNVGIZ_8
		https://youtu.be/nUZPk3UpaY4?si=8B2Vez67zKBS3BWt
		https://youtu.be/jdO47iXEJo4
		https://youtu.be/oPW4bDrhYPg?si=skNegNOMloBhw5Kv

		https://youtube.com/shorts/ZUc-Md_Z46U
13.	Теплица и площадка для садоводства	https://youtu.be/o8Mr2DA2R0U
		https://youtu.be/PNCh-knONIM
		https://youtu.be/UoZy-r6nTa8?si=ppI8ssadc2Vv1ZHO
		https://youtu.be/o8Mr2DA2R0U
		https://youtu.be/QwoPScSSSmU?si=tqonHqpb5xsUzMGO
14.	Ремесленная мастерская	https://youtu.be/sktX_dzauMc
		https://youtube.com/shorts/p-TXsESs0Uc
		https://youtu.be/i6admYlmg4c
		https://youtu.be/_gVvZbBWzqU?si=VOhpojBy-86Ey5tY
		https://youtube.com/shorts/COzmnE_pjrY

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348);
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499);
3. Абишева С. К. Современные подходы к дошкольному воспитанию и обучению. – Алматы: Білім, 2019 г.;
4. Жумабаева М. Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 2018 г.;
5. Алябьева Е. А. Ранняя профориентация дошкольников. – М.: ТЦ Сфера, 2019 г.;
6. Веракса Н. Е., Комарова Т. С., Дорофеева Э. М. От рождения до школы. Примерная образовательная программа дошкольного образования. – М.: Мозаика-Синтез, 2020 г.;
7. Дыбина О. В. Ознакомление дошкольников с социальным миром. – М.: Мозаика-Синтез, 2017 г.;
8. Куцакова Л. В. Трудовое воспитание в детском саду. – М.: Мозаика-Синтез, 2016 г.;
9. Поддьяков Н. Н. Исследовательская деятельность дошкольников. – М.: Педагогика, 2015 г.;
10. Смирнова Е. О. Детская игра: развитие, проблемы, перспективы. – М.: Мозаика-Синтез, 2019 г.;
11. Ушакова О. С. Развитие речи детей дошкольного возраста. – М.: ТЦ Сфера, 2018 г.;
12. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М.: Педагогика, 2006 г.

СОДЕРЖАНИЕ

1	Пояснительная записка	40
2	Особенности ранней профориентации детей дошкольного возраста	41
3	Основные направления работы	42
4	Методы ранней профориентации	48
5	Взаимодействие с родителями (законными представителями)	56
6	Роль педагога	57
7	Заключение	59
8	Приложение	61
9	Использованная литература	74